UTVECKLINGSSTRATEGI KONSTSTADEN BORÅS

2021–2030

Jane Nilsson Text & Kommunikation

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
FÖRORD	5
DEL A INLEDNING	7
Uppdraget	7
Tack för allt stöd	8
Bakgrund i korthet	8
Utredningsrapportens disposition	8
Sammanfattning	9
DEL B KONSTSTADEN BORÅS	10
Kort om staden Borås	10
Borås Vision 2025	11
Konsten och skulpturstaden	11
Aktörer inom konst	12
Sammanfattande kommentar	16
Bilden av Borås	17
Hur upplever en besökare konststaden Borås?	18
Vad är målet med att profilera Borås som konststad?	21
DEL C BORÅS KONSTMUSEUM – BEDÖMNING AV NUVARANDE FÖRUTSÄTTNINGAR	22
Hur Borås Konstmuseum startade	22
De kulturpolitiska uppdragen	23
Verksamheten i Borås Konstmuseum	24
Samla, visa, vårda	25
Resurser	31
Lokaler	31
Kulturhuset	31
Borås Konstmuseums lokaler	32
Lokalers funktionalitet	32
Sammanfattande kommentar	35
Allmänt	35
Konst i det offentliga rummet	35
Borås Konstmuseums lokalisering i Kulturhuset	37
Läge i staden och omgivande miljö	38
Uppdragen för Borås Konstmuseum i förhållande till resurser	39
Uppdragens tydlighet	41

DEL D ART CENTER 42
D 1 Begreppet Art Center 42
Förväntningar på ett Art Center 43
Förstudien om Lars Tunbjörk Center 44
Kommentar till förstudien Lars Tunbjörk Center 44
Förslag idékoncept Art Center 45
D 2 Lokalisering av Art Center 46
Lokalytor och kriterier 47
Lokaliseringsalternativ 1-6 49
D 3 En samtida konstinstitution 52
Museets roll 52
Prioriterade uppgifter 53
Konstmuseer och konsthallar i Sverige 54
Några exempel från svenska kommuner 54
Tate Modern – Inspirationsexempel 55
DEL E ANNELUNDSPARKEN 57
Kort om Annelundsparken 57
Historia 57
Villa Solbacken 58
Annelundsvillan 58
Parkens karaktär 58
Förslag till utveckling 59
DEL F REKOMMENDATIONER 63
Utvecklingsstrategi Konststaden Borås 63
Inledning 63
SWOT- analys 64
Strategisk process 1- 4 65
Bilaga 1 70
Intervjuer och källor 71

All konst är tillägnad glädjen och det finns ingen högre och allvarligare uppgift än att göra människan lycklig

Friedrich Schiller

FÖRORD

När flyttlasset gick från gamla lasarettet på hösten 1975 till det nya kulturhuset tog Borås kommun över mer än tre tusen konstverk som förvaltats av konstföreningen i nästan trettio år – i väntan på ett riktigt konstmuseum. Bland dyrgriparna fanns de tidigt inköpta verken av Peter Adolf Hall och John Hedæus liksom verk av Halmstadgruppen och annat från västkustens målare, grafik från Norden och Frankrike samt av lokala storheter. Under de 45 år som konstmuseet varit verksamt på P A Halls Terrass har samlingen vuxit till nästan det dubbla – om man ser till antalet verk – och mycket har tillförts med hjälp av donationer och gåvor från enskilda konstnärer som Roland Kempe, Sixten Lundbohm och Helge Zandén.

De fem chefer som lett Borås Konstmuseum har med de medel som stått till buds alla varit inställda på att tillföra samtida verk av framför allt svenska konstnärer, företrädelsevis måleri, men på senare år även rörlig bild, som fortsatt är ett profilområde. I samlingarna märks konstnärer som Dick Bengtsson, Lena Cronqvist, Nathalie Djurberg & Hans Berg, Marie Louise Ekman, Jarl Ingvarsson, Maria Miesenberger, Magnus Wallin, Anna Sjödahl med flera. Alla tongivande på de senaste decenniernas konstscen.

Museet har fortsatt gynnats av generösa donatorer och det gäller inte minst den betydelsefulla skulptursamlingen, på över hundra verk, som bland annat genererats av de nationellt uppmärksammade biennalerna.

Även efter svenska mått mätt är det ett ungt konstmuseum. Flera betydelsefulla regionala konstmuseer som skapats på liknande sätt, med en konstförening som ursprunglig initiativtagare och förvaltare, har kommit i eget hus betydligt tidigare: Halmstad 1933, Ystad 1936, Eskilstuna 1937 och Norrköping 1946, för att nämna några. Därmed är konstsamlingen i Borås också modernare, med få undantag.

Detta är en samling som är väl värd ett större och ett bättre hus. En mötesplats med kapacitet att vårda och bevara skatterna för kommande generationer, men också att visa dem på ett mera spännande sätt för en växande publik.

Kulturhuset är ett hus med många kvaliteter. Det är en funktionell byggnad med beständiga och vackra material. Den är tillgänglig och lätt att orientera sig i.
Men den är också ett barn av sin tid. Sextio- och sjuttiotalens kulturdebatt rev många piedestaler och barriärer. Kulturhustanken låg i tiden med det vidgade kulturbegreppet. Kulturen skulle omfatta allt och alla skulle vara välkomna.
Det myntades begrepp som ”finkultur” och ”skräpkultur” – båda lika förkastliga.
De synergieffekter som skulle uppnås med att lokalisera olika institutioner på samma plats var både effektiva och framgångsrika. Det var en optimistisk tid med vackra tankar för kulturens bidrag till en bättre värld!

Ett halv sekel senare är världen en annan. Den exceptionella värdestegringen på framför allt samtidskonsten och den snabba professionaliseringen av alla funktioner inom kulturlivet ställer nu helt andra krav på transporter, hantering, säkerhet och förmedling. Det är näst intill omöjligt att låna konst mellan museerna utan att dessa krav uppfylls och det medför kostnader för försäkringar och utstuderade specialfrakter. Konstnärerna arbetar idag inte bara med de traditionella två- och tredimensionella uttrycken. De tar alltmer rummet och arkitekturen i anspråk, liksom den digitala världen och cyberrymden långt utanför huset.

För att öka publiktillströmningen och därmed egenintäkterna har många museer i allt högre grad programmerat sig som konsthallar med ständigt skiftande utställningar och ”events”. Idag kräver publiken på nytt perspektiven bakåt, förankringen och förklaringarna som det förflutna, det välkända och trygga kan ge. Därför måste konstmuseerna ha plats att visa mer av sina samlingar, men ändå fortsätta med de utställningar som kan ge visioner om framtiden.

Den nu pågående utställningen ”Generation”, med konst från det svenska 1990-talet, är ett utmärkt exempel, där en personligt kurerad utställning med inlånade verk kompletterats med egna verk från samlingarna. Just nu är Lars Tunbjörks enastående kvarlåtenskap aktuell och en angelägen uppgift för konstmuseet att i ett nära samarbete skapa bästa möjliga förutsättningar för att ta hand om detta angelägna tidsdokument, men också exponera det för både nära och långväga besökare.

Verkstäder för fotografi och papperskonst, liksom för rörlig bild och tredimensionell konst kräver helt andra utrymmen och ständigt uppdaterad utrustning. Med tanke på Borås Konstmuseums fokus är det önskvärt att lokalerna kunde rymma både ett Glyptotek och en Biograf! Utmaningarna ökar oavsett men särskilt förväntningarna från såväl publik som uppdragsgivare. Man vill se ett nytt och tidsenligt konstmuseum, som ska bevaka och stimulera den aktiva konstscenen i Borås och Västsverige och hålla ett öga på Sverige och övriga världen.

Sune Nordgren
Rådgivare i utredningen

DEL A *Inledning*

UPPDRAGET

Denna utredning syftar till att lämna förslag på utvecklingsstrategi för konststaden Borås. Uppdraget kommer från Kommunfullmäktige och Kulturnämnden i Borås.

Kommunfullmäktiges uppdrag formulerades;
Kulturnämnden ska utreda möjligheten att skapa ett Art Center – ett konstens skyltfönster. Utredningen ska belysa hur olika konstformer kan användas, till exempel Lars Tunbjörks fotosamling, och hur man kan möjliggöra för möten mellan boråsare.

Kulturnämnden ska, i samarbete med Tekniska nämnden, se över Annelundsparkens förutsättningar och utvecklingsmöjligheter. Utredningen ska särskilt belysa hur man kan använda konstnärlig utsmyckning, ljus och ljud för att göra en promenad i parken till en kulturell upplevelse.

Kulturnämndens uppdrag formulerades;
Kulturnämnden beslutar att Kulturförvaltningen får i uppdrag att ta fram en fördjupad genomlysning av konstområdet med en större framåtsyftande utredning med fokus på Konstmuseet och skulpturstaden. Allt för att på sikt nå målet om att Borås blir en konststad med nationell och internationell lyskraft.

Utredningsdirektivet

Utredningen ska leverera handlingar som beskriver

- Utredning och bedömning av Konstmuseets nuvarande förutsättningar
- Idékoncept för ett framtida Art Center
- Förslag på lokalisering av Art Center
- Förslag på hur Annelundsparken kan införlivas med konstnärlig gestaltning i centrala Borås
- Förslag på samverkansformer
- Tidsplan för föreslagna insatser på 1 år, 5 år och 10 år

Ansvarig utredare Jane Nilsson, Text & Kommunikation har genomfört arbetet i en nätverksorganisation. I nätverket har Sune Nordgren, mångårig chef för olika konstinstitutioner i Sverige och utomlands medverkat som sakkunnig rådgivare inom samtidskonst, museifrågor och offentlig gestaltning.

Ylva Skoogh, Integrate Strategy har medverkat som konsult inom frågor som kopplat till näringsliv, profilering och platsmarknadsföring.

En styrgrupp bestående av kulturchefen i Borås Eva-Lotta Franzén, stadsarkitekten i Borås Richard Mattsson samt chefen för Borås Konstmuseum Eva Eriksdotter har fått presentationer under arbetets gång. Kulturnämndens presidium har också löpande delgivits information om utredningen. Samråd har skett med Samhällsbyggnadsnämndens presidium.

Ett stort antal intervjuer har gjorts i Borås kommun, såväl inom kommunens egen organisation, förtroendevalda och tjänstepersoner, som med externa intressenter bland annat aktörer inom konst och näringslivsrepresentanter. Intervjuer har gjorts med Västra Götalandsregionen samt nationell nivå. Inspiration och kunskap har inhämtats via seminarier, litteratur och media.

TACK FÖR ALLT STÖD

Vi som arbetat med utredningen vill rikta ett hjärtligt tack till alla intervjupersoner som generöst ställt upp med sin tid för samtal. Tack till alla tjänstepersoner i Borås stad som hjälpt oss med faktaunderlag, möten, besök och teknik. Särskilt tack till stadsarkitekt Richard Mattson för frågor kring stadsplanering och till stadsträdgårdsmästare Anton Spets för samarbete kring Annelundsparken.

BAKGRUND I KORTHET

Borås stad har genomfört omfattande satsningar på konst och har en mycket bra grund att stå på. Borås Konstmuseum har sedan 1970-talet producerat och visat utställningar av hög kvalitet och med stor räckvidd. Skulpturstaden Borås med ett mycket stort antal offentliga konstverk, många i världsklass, ute i stadsrummet, har blivit ett begrepp som har placerat Borås på konstkartan och skapat intresse och stolthet hos kommuninvånarna. Satsningen från kommunala bolaget TME på No Limit med gatukonst och muralmålningar har också satt fokus på det gemensamma stadsrummets möjligheter att utvecklas med visuella medel.

För att bibehålla sitt goda rykte är det viktigt att vårda och utveckla varumärket Borås som konststad. En nyckelfaktor är ett konstmuseum med goda förutsättningar att samla, visa och vårda konst. De nuvarande museilokalerna i dess utformning i Kulturhuset har svagheter. Samtidskonsten ställer andra krav på exponeringsytor. Magasinsutrymmen är otillräckliga och inte anpassade för att sköta och vårda samlingarna. Det finns en arbetsmiljöproblematik med otillräckliga utrymmen samt en tung logistik. Uppdraget att utveckla Lars Tunbjörk center i samarbete med Lars Tunbjörks Stiftelse begränsas i de nuvarande lokalerna.

UTREDNINGSRAPPORTENS DISPOSITION

- **Del A** Inledning och sammanfattning
- **Del B** behandlar Konststaden Borås i ett brett perspektiv. Det är en genomgång av nuläget i Borås. Här behandlas planer inom stadsutveckling, Borås Vision 2025, kulturens roll i utveckling, näringslivets roll, samt Borås konstscen som helhet med olika aktörer inom konst. Här behandlas även profilering av konststaden Borås, styrkor och svagheter som utredningen visat.
- **Del C** en genomgång av förutsättningarna för Borås Konstmuseum med dess uppdrag inkl. den offentliga konsten/skulpturstaden och uppdraget kring Lars Tunbjörks fotokonst.
- **Del D** behandlar begreppet Art Center, dels vad detta koncept skulle kunna inbegripa för Borås samt en eventuell lokalisering av ett Art Center. Avsnittet diskuterar också i en omvärldsanalys några tendenser och linjer i samtidens konstliv, generella frågor för konstmuseer och konstinstitutionens roll i samtiden.
- **Del E** behandlar Annelundsparkens möjligheter till utveckling och en koppling till skulpturstaden i övrigt genom konstnärlig gestaltning.
- **Del F** presenterar en utvecklingsstrategi med strategiska områden för utveckling. Här föreslås insatser på kort, medellång och lång sikt samt former för samverkan för att stärka konststaden Borås.

SAMMANFATTNING

Borås kulturnämnds vision är att staden ska bli en konststad med nationell och internationell lyskraft. Utredningen visar att Borås har ett gott utgångsläge genom stora satsningar och brett engagemang inom konst.

Utvecklingsstrategin som gäller åren 2021-2030 pekar ut fyra områden där Borås ska satsa för att förverkliga visionen. För det första att utveckla Borås Konstmuseum som är navet för en kvalitativ förstärkning av konst i utställningsrum och konst i det offentliga rummet. Borås Konstmuseum har ett mycket gott anseende och har legat i fronten under sin 45-åriga historia. Konstmuseet har en fördjupande och kunskapsbildande roll och representerar en styrka och ett värdefullt kulturarv i Borås.

Museet uppvisar idag en rad svagheter när det gäller lokalernas standard och arbetsmiljö. Vissa lokalanpassningar för tillgänglighet och personalens arbetsförhållanden bör göras brådskande. Vidare är profilen för museet och de resurser som hör samman med museets omfattande uppdrag delvis otydliga. Kulturhuset är generellt i behov av aktivering som mötesplats och ska sträva efter större attraktivitet för boråsare och externa besökare.

Nästa utvecklingsområde utgörs av konst i det offentliga rummet och skulpturstaden Borås. Här är nivån och aktivitetstakten hög, det finns en stolthet över skulpturer och muralmålningar. Dessa har blivit en identitetsmarkör för staden. Ett unikt intresse och ansvarstagande visas från näringslivet för att bidra till en mycket hög nivå på den offentliga konst som införskaffas.

Insatser för att öka kännedomen om dessa satsningar i omvärlden behöver vässas då uppfattningen utanför Borås är relativt otydlig. Den regionala positionen för Borås som centrum för offentlig konst bör förstärkas. Borås bör eftersträva ett ytterligare systematiserat angreppssätt för konst i det offentliga rummet. En policy för önskvärd utveckling och riktlinjer för konst i det offentliga rummet kan utvecklas och förstärkas. Gatukonsten och muralmålningar bör samordnas med övrig konstnärlig gestaltning i det offentliga rummet.

Den tredje utvecklingsprocessen som utredningen föreslår är att tillskapa en plattform för att samarbeta mer och profilera konsten i Borås. Detta för att kraftsamla och skapa gemenskap kring utvecklingen av Borås som konststad. Plattformen med arbetsnamnet Borås Art kan användas för nätverk, idéutveckling, fundraising och events inom konst. Borås Art bör ha representation från kommunala aktörer inom konstfältet, berörda förvaltningar samt näringsliv, konsthallar, föreningar och konstnärliga utövare.

Om den politiska nivån i Borås beslutar om ett inriktningsbeslut för att bygga ett Art Center krävs förberedande insatser i olika steg. Den fjärde strategiska processen skisserar detta förlopp i utredningens sista del. Möjligheter till lokalisering av ett Art Center presenteras i ett särskilt avsnitt. Här utvecklas även ett idékoncept för ett Art Center som betonar att Borås Konstmuseum bör vara grundbult i en sådan satsning. Ett Art Center är ett centrum för konst, skulptur/offentlig konst, foto med Lars Tunbjörks representation och annan fotobaserad konst samt rörlig bild. Det är en samtida konstinstitution på högsta nivå och en mötesplats som stimulerar till intresse för konst och som välkomnar en bred publik med låga trösklar.

Ett eget avsnitt i utredningen behandlar Annelundsparken och möjligheter att utveckla parken med inslag av konstnärlig gestaltning. Utredningen förordar att konstnärlig gestaltning i parken ska ha en särskiljande karaktär mot övriga skulpturstaden Borås och att en platsspecifik gestaltning genomförs utifrån parkens och trädgårdens karaktär.

House of knowledge av Jaume Plensa, Foto: Sofia Carlenberg

DEL B *Konststaden Borås*

OM STADEN BORÅS

Borås är den näst största staden i Västra Götalandsregionen. 1.5 miljoner människor bor inom en tio mils radie.

Borås hade vid ingången av 2020 113 179 invånare. En ökning med drygt 1000 invånare sedan året innan. 66 % av invånarna bor i tätorten Borås, vilket svarar till drygt 73 000. Utrikes födda uppgick till 26 331. Det är fler som pendlar in till Borås för studier och arbete, 14 179 personer, än som pendlar ut från Borås.

Staden expanderar och räknar med att det kommer att bo 30 000 fler boråsare i kommunen år 2035.

Mer stad växer fram längs Viskan. Områdena utmed vattnet blir nya attraktiva stadsmiljöer med varierat innehåll. Här utvecklas parker och grönområden samt mötesplatser för boråsare och besökare. De tidigare textilmiljöerna fylls med arbetsplatser, kultur och aktiviteter. Stadskärnan fortsätter att förtätas med fler bostäder, arbetsplatser och handel. Staden utvecklar urbana stråk och sprider innerstadskvaliteterna till Knalleland, Gässlösa och Regementet.

Största offentliga arbetsgivare är Borås stad och största arbetsgivare inom näringslivet är Ellos, HM och Speed. Förutom centralorten Borås finns det tjugo tätorter i kommunen. De största är Dalsjöfors, Fristad, Sandared och Viskafors.
Staden ligger inbäddad i parker med naturen runt knuten. Stadens centrum har utvecklats och levandegjorts med satsningar på mötesplatser och offentliga rum, ofta med konstnärlig gestaltning i form av skulpturer eller installationer.

Borås är en handelsstad och en textilstad och centrum för textil design, utveckling och handel. Många välkända textil- och konfektionskedjor har sina huvudkontor i Borås som Red-Cats, Ellos, Cellbes, Haléns och H&M Rowells. Postorderns och e-handelns vana att hantera varuflöden har gett Borås spetskompetens inom logistik och distribution.

Högskolan i Borås har cirka 12 000 studenter och utbildningar inom bland annat ekonomi, IT, teknik, textil och design och bibliotek.

Borås har en berömd djurpark och den tillsammans med en mängd idrottsanläggningar har gjort området runt Knalleland till ett upplevelseområde.

BORÅS VISION 2025

År 2012 antogs Visionen Borås 2025 av Kommunfullmäktige. Visionen är i skrivande stund under uppdatering och revidering.

I Vision Borås 2025 står bland annat:

- Borås utvecklar sin framtid på arvet inom textil och handel.
- I Borås står mötet mellan människor i fokus.
- Borås utmärks av kreativitet, mod och att tänka och handla i nya banor.

Sju strategiska målområden presenteras:

1. Människor möts i Borås
2. Vi tar gemensamt ansvar för barn och unga
3. Företagandet växer genom samverkan
4. Livskraftig stadskärna, här nämns särskilt att stadskärnan ska ha en positiv blandning av boende, arbete och nöje som skapar liv under hela dygnet. Vidare att Viskan och Stadsparken ger staden en rogivande puls och skulpturerna en meditativ återhämtning eller tankeställare
5. Medborgarnas initiativkraft gör landsbygden levande
6. Goda resvanor och attraktiva kommunikationer
7. Ekologisk hållbarhet lokalt och globalt

KONSTEN OCH SKULPTURSTADEN

> ”Det som är fantastiskt med de här skulpturerna är att de skapar platser av platser som annars inte varit någon plats”
> (Mark Isitt Sveriges Radio P1 2018, *Borås har fått tillbaka självförtroendet*)

Borås har under många år haft gott rykte som konst- och kulturstad. Borås Konstmuseum, Borås Stadsteater, Borås Tidning som kulturbärare, och inte minst Bibliotekshögskolan är välkända och respekterade institutioner i landet. Det textila arvet som manifesterats på skilda sätt – sedan 2014 framgångsrikt i Textilmuseet och Textile Fashion Center – är inslag som många människor känner till och uppskattar.

Borås Konstmuseum beläget i Kulturhuset på P A Halls Terrass är ett nationellt framstående konstmuseum med fokus på samtidskonst och rörlig bild. Konstmuseet bedriver verksamheten på uppdrag av Borås stads kulturnämnd.

Borås Konstmuseum behandlas i ett eget avsnitt C i denna rapport. Här följer därför en översiktlig genomgång av vilka övriga tongivande inslag och aktörer som idag kännetecknar

Borås som konststad. Det är en framställning med ”bred pensel”, som tecknar en bild av en osedvanligt stark och ambitiös svensk stad på konstens område.

År 2008 inleddes en ny era i Borås som först var omdebatterad, och senare visade sig vara ett lyckokast för konst och kulturvänner. Skulpturen *Walking to Borås* (Pinocchio) av Jim Dine installerades på Allégatan mitt i trafikleden. En nio meter hög bronsskulptur med sex meter mellan fötterna skapad av den världsberömde popkonstnären Jim Dine, satte i ett huj Borås på kartan som uppkäftig och djärv konststad. Inte mindre uppseendeväckande var det faktum att skulpturen hade bekostats av privata donatorer med Abecitas grundare Bengt Swegmark i spetsen.

Denna händelse markerade starten på Borås som tongivande skulpturstad. Samma år, 2008, invigdes den första skulpturfestivalen *Borås internationella skulpturfestival*.

Satsningen på Pinocchio skapade ett klimat där intresset för skulptur och offentlig konst växte. Andra stora konstnärsnamn lockades efterhand till staden som Tony Cragg med flera. Donatorer i det privata näringslivet ville vara med och omskapa bilden av Borås genom konstnärlig gestaltning och har sedan dess varit flitiga och engagerade bidragsgivare, som ibland initierat nya skulpturprojekt. Detta torde vara en helt unik situation i dagens Sverige, vilken påminner mer om en era när gamla tiders lokala mecenater ofta tog ett stort ansvar för konst och kultur. Sedan dess har stadens offentliga konst berikats med en mängd olika offentliga gestaltningar av mycket hög klass.

De internationella skulpturfestivalerna har återkommit vartannat år, och ytterligare fem festivaler har hållits. 2021 äger nästa festival rum, som nu byter namn till Borås Art Biennial. Den ska utvecklas till att omfatta flera former av konstnärliga uttryck.

År 2019 gjordes en inventering av skulpturbeståndet i Borås på initiativ av konstmuseets chef. Inventeringen utgör underlag för den omfattande *Vård och underhållsplan för offentlig konst i Borås 2019*.

Denna inventering presenterar en enastående samling offentliga skulpturer. Inte mindre än 123 verk redovisas, av såväl internationella som nationella upphovsmän och kvinnor. För att nämna några konstnärer; Jaume Plensa, Sean Henry, Xavier Veilhan, Richard Nonas, Pae White, William Sweetlove, Elmgreen & Dragset, Klara Kristalova, Charlotte Gyllenhammar, Tilda Lovell, Fredrik Wretman, Eva Hild, Carl Fredrik Reuterswärd, Pål Svensson och Claes Hake.

Även skulpturer från tidigare perioder under 1900-talet och även ännu äldre verk presenteras. För att nämna några; Arvid Knöppel, Arne Jones, Odd Tandberg, Edvin Öhrström, Fred Leyman, Kerstin Dahl-Norén, Erik Grate, Sven Lundquist, Gert Marcus, Bror Marklund, Kerstin Danielsson, Gun-Britt Holmgren-Ivstedt och Erik Höglund.

Skulpturerna återfinns i utomhusmiljö, i stadskärnan, i parkmiljö, i olika stadsdelar, samt i inomhusmiljö till exempel i Kongresshuset och i Textilmuseet. En del skulpturer utgör fasta installationer i byggnader som skulpturen *Kontrapunkt* på fasaden till Högskolebiblioteket. Den är skapad av konstnären Eva Stephenson-Möller.

AKTÖRER INOM KONST

Kommunala aktörer

Gatukonst/street art av TME

Borås har under de senaste tio åren positionerat sig som en scen för gatukonst/street art.

Detta var ursprungligen en konströrelse som startade med illegala väggmålningar, men som nu fått plats i det offentliga rummet. I Borås har många fastighetsägare upplåtit väggar för att skapa konst i form av muralmålningar och man möter dem på många platser.

Som dynamo i processen att etablera gatukonst i Borås har festivalen *No Limit* fungerat. *No Limit* har genomförts fyra gånger med start 2014.

No Limit projektleds, genomförs och finansieras av stadens destinationsbolag TME (Turism, Möten, Evenemang). TME är ett kommunalt bolag som samägs av Borås Stad och Borås Näringsliv ekonomisk förening. Bolaget ska offensivt marknadsföra staden och förbättra besöksnäring och platsutveckling.

Under 2020 genomfördes festivalen *No Limit* i Norrby i samarbete med organisationen Artscape som var konstnärliga ledare. Efter att tidigare år fokuserat på stadskärnan med internationella konstnärer, var 2020 års festival inriktad på svenska konstnärer. Målet var att skapa stora utomhusgallerier med alla typer av gatukonst från muralmålningar till skulpturer och installationer.

Muralmålningarna finns kvar efter att festivalen avslutas. I nuläget finns cirka 45 muralmålningar runt om i staden.

TME är mycket offensiva i profileringen av Borås som en konst- och kulturstad. Bland annat erbjuds det digitala konstvandringar och Staden som galleri på internet.

Öppen vägg – Magasinsgatan 8
Kulturförvaltningen driver och tillhandahåller en öppen vägg som är fri att måla på vid Magasinsgatan 8. Här kan alla som vill uttrycka sig genom att måla och skapa offentligt på den över 100 meter långa väggen. Öppna väggen invigdes 2017 i samband med *No Limit.* Kulturförvaltningen bedriver även sommarlovsaktiviteter med inriktning på muralmålning i olika stadsdelar i Borås.

Textilmuseet
Textilmuseet som är ett kommunalt museum startade sin verksamhet 1972 som Tekomuseet. Textilmuseet bildades 1984 och år 2014 flyttade museet in i de nuvarande lokalerna i Textile Fashion Center.

Museet har på kort tid fått starkt genomslag och nått en stor publik. Antalet besökare uppgick 2019 till cirka 67 000. De högklassiga modeutställningarna med mode från bland annat Balenciaga och Versace har skapat intresse och trafik till museet.

Textilmuseet satsar på att ligga i modets absoluta framkant och visa modeutställningar i världsklass i Borås. Ett aktivt men krävande omvärldsarbete måste till för att hitta uppslag och rätta partners.

Museet är en mötesplats för alla som vill uppleva textil i olika former – mode och design, hållbar utveckling och innovation såväl som textilindustrins historia. Textilmuseet är en nationell aktör och utställningsarena för konst inom det vidgade textila fältet.

Textilmuseet är en viktig del av Textile Fashion Center, en utvecklings- och innovationsmiljö i skärningspunkten mellan näringsliv, offentlig sektor och utbildning & forskning. Modellen för samarbete kallas Triple Helix. I Textile Fashion Center ingår även Textilhögskolan, Smart Textiles från Högskolan i Borås, inkubatorer och branschföreningar som tillsammans bildar ett kreativt kluster.

Textilmuseet har ett regionalt uppdrag från Västra Götalandsregionen. Bland de mål som anges i uppdraget nämns att Textilmuseet ska utvecklas till Nordens ledande museum för textil, mode, design, textilkonst och industrihistoria.

Textilmuseet utvecklar området genom att stödja aktörer och skapa internationell samverkan med IASPIS (International Artist Studio Program in Sweden) och ETN (European

Textile Network). Museet ger förutsättningar att arbeta med nyproduktion eller i residens som utgår från det lokala textila kulturarvet, textila arkiv, textilmaskinparken, de unika museirummen samt stora produktionsmöjligheter inom trä, metall, tryckeri och textilverkstäder. Textile Fashion Center har under 2021 när Borås fyller 400 år tagit eget initiativ till en utlysning av ett konstnärsresidens i samverkan med tre andra städer som också fyller 400 år – Piteå, Luleå och Göteborg.

Textilmuseet har ett starkt fokus på utveckling och ser sig som ett resurscentrum för aktörer som vill utveckla det textila arvet nationellt och internationellt.

Museet har två basutställningar samt producerar tillfälliga utställningar och mindre utställningsprojekt.

Textilmuseets samlingar av historiskt textilhantverk, konst och design uppskattas till 30 000 registreringsnummer. Textilmuseets totala lokalyta uppgår till 8 000 kvadratmeter. Museet hyr lokaler av fastighetsägaren Kanico som är aktivt engagerad i utvecklingen.

Privata aktörer

Abecita Konstmuseum

Abecita Konstmuseum på Herrljungagatan i Knalleland öppnade 2008 i det som tidigare varit fabrikslokaler för Abecita underkläder. Abecita Konstmuseum och dess konstsamling ägs av stiftelsen Fokus i Borås. Stiftelsen bedriver verksamheten utan krav på ekonomisk vinst och har som mål att främja hälso- och kulturlivet i Borås. Museet arbetar med samarbetspartners, föreningar och näringsliv och har även ett stort antal volontärer knutna till sig.

Grunden i museets verksamhet utgörs av Bengt och Berit Swegmarks privata konstsamling. Samlingen som började byggas upp under 60-talets era av pop-konst, består av drygt 500 verk av grafisk konst, fotografi och textil konst. Här finns många välkända internationella konstnärer representerade bland annat Andy Warhol, David Hockney, Louise Bourgeois, Robert Rauschenberg, Francis Bacon, Jim Dine, Tracy Moffatt, Zhang Huan, Elsworth Kelly och Julian Opie.

Abecita Konstmuseum har även ett starkt fokus på fotografi och fotokonst och visar tiotalet utställningar om året av både svenska som internationella fotografer. Museet har en mycket välsorterad butik med fotoböcker.

Den fotograf som tilldelas det årliga Lars Tunbjörkpriset har hitintills ställt ut sina verk på Abecita. Priset uppgår till 25 000 kronor och har Tore G. Wärenstams stiftelse som instiftare.

Sedan år 2000 och numera vartannat år har Stiftelsen Fokus delat ut priset The Nordic Award in Textiles till framstående konstnärer inom textil konst. Priset uppgår till 250 000 kronor. Den vinnande textilkonstnären ställer ut sina verk på Abecita. Samtliga pristagare genom åren finns representerade i Abecita Konstmuseums samlingar.

Wärenstams konsthall

Tore G. Wärenstams stiftelse har verkat i drygt 50 år och främjar konst- och kulturprojekt i Sjuhäradsbygden. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för kulturlivet som finns utanför institutionerna.

I samma byggnad som Abecita Konstmuseum öppnade Tore G. Wärenstams stiftelse år 2018 en konsthall med namnet Wärenstams. Här finns en permanent visning av stiftelsens konstsamling med verk av konstnärer knutna till Sjuhäradsbygden. Därutöver visas tillfälliga utställningar av konstnärer och fotografer med anknytning till stiftelsens verksamhet. I Wärenstams konsthall äger numera Höstsalongen rum.

Samlingen utvidgas numera kontinuerligt genom nya inköp och rymmer verk av ett femtiotal konstnärer bland andra Kerstin Danielsson, Eva Hild, Roj Friberg, Jarl Ingvarsson, Sven-Erik Johansson, Peder Josefsson och Roland Kempe.

I samlingen finns många fotografer representerade varav många började sin bana på Borås Tidning och ”gav sig ut i världen”. Bland dessa finns Lars Tunbjörk, Hasse Persson, Frida Winter och Jerker Ivarsson. Andra intressanta fotografer är Jan Töve, Per-Anders Pettersson och Eva Klasson.

Verksamheten i Wärenstams konsthall ska utvärderas 2022.

Föreningar

Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening Flaménska galleriet
Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening bildades 1934 med syfte att verka för ett konstmuseum i Borås genom att bygga upp en konstsamling. Denna samling donerades sedermera till Borås konstmuseum när detta öppnade 1975. Föreningen hade en omfattande utställningsverksamhet i den lilla Konsthallen i gamla lasarettsbyggnaden.

Idag bedriver föreningen sin verksamhet i Flaménska Gården i centrala Borås. Föreningen har 470 medlemmar.

Kommunen upplåter lokalerna för föreningens aktiviteter - föredrag, lotteri och konstresor och ett tiotal utställningar om året. Ett årsbidrag utgår från kulturnämnden för att täcka lokalkostnaderna. Föreningen arrangerar vartannat år den jurybedömda utställningen Höstsalongen, som numera äger rum på Wärenstams konsthall.

Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening utdelar sedan 1987 John Hedæusstipendiet på 10 000 kronor till unga och lovande konstnärer.

Ålgården
Ålgården drivs av en ideell förening med samma namn. Föreningen startade 1973 som kollektivverkstaden Borås Konstgrafiska Verkstad BKV. Ålgården är en tidigare kvarn som ligger naturskönt vid Viskan, inte långt från Knalleland. Byggnaden har varit museum för den samling som konstnären Roland Kempe donerade till Borås stad.

Numera används hela Ålgårdsområdet för konständamål. Här finns utöver galleri, verkstäder för litografi- och screentryck, glasverkstad samt verkstad för koppargrafik.

Ålgården har ett ekonomiskt stöd från Borås kommun för lokalhyra samt regionalt utvecklingsstöd från Västra Götalandsregionen.

Föreningen Konstliv Sjuhärad
Föreningen Konstliv Sjuhärad arbetar för att synliggöra och utveckla det lokala konstlivet. Föreningen vill skapa nya möjligheter för människor att möta konst och konstnärer i bygden. Föreningen arrangerar Konstrundan Sjuhärad.

Konstliv Sjuhärad har ett arrangemangsstöd från Borås kommun.

Övriga

Borås City
Borås Citysamverkan AB är ett centrumbolag, ägt av butiksägare och fastighetsägare i Borås som arbetar för en levande stadskärna.

Under 2020 anordnade Borås City ett event *Nu färglägger vi Borås City.* Lokala konstnärer anlitades för att pryda tomma butiksfönster.

SAMMANFATTANDE KOMMENTAR

Aktivitet inom konst

Intervjuer och möten i denna utredning tecknar bilden av att Borås är en stad med starkt engagemang för konst och kultur. Konsten och inte minst skulpturerna har blivit en del i boråsarnas självbild och identitet och här finns en påfallande stolthet. Ett unikt intresse och ansvarstagande visas från näringslivet för att bidra till en mycket hög nivå på den offentliga konst som införskaffas. Konst kan bidra till att läka en sargad stad, som en intervjuperson uttryckte det.

Det uppträder många kraftfält kring konsten i Borås. Borås Konstmuseum och kulturförvaltningen har rollen av institutioner som över tid garanterar kvalitetsaspekten kring den konst som är offentlig både i utställningsrum och i stadsrummet. Borås Konstmuseum och kulturförvaltningen står även som garant för den demokratiska aspekten, att tillgängliggöra konst för medborgarna i Borås genom de kulturpolitiska målen formulerade av kommun och region.

Detta är en viktig distinktion. Alla aktörer och kraftfält inom konst är värdefulla, men det är den kommunala konstinstitutionen som bevakar alla medborgares och konstnärliga utövares demokratiska och legitima intressen i konsten.

De donatorer och sponsorer som är aktiva inom den offentliga konsten representerar ett stort värde och vitalitet. Dock kan detta innebära en viss brist på kontroll för den offentliga konstinstitutionen. En balans mellan privata aktörer och offentliga aktörer bör eftersträvas. Borås är i nuläget på en sådan hög aktivitetsnivå att det föreligger behov av en policy och tydliga riktlinjer av roller och mandat kring hur den offentliga konsten ska utvecklas. Vilken är visionen kring skulpturstaden framdeles och hur ska olika intressenter och aktörer samverka för en fruktbar utveckling.

En vision och strategi för utveckling av den offentliga konsten bör formuleras och en plattform för positivt förändringsarbete att driva processen tillskapas. Ett förslag presenteras i del F Rekommendationer kring plattformen med arbetsnamnet *Borås Art. Borås Art* kan utgöra ett samlande begrepp och processbärare i ett arbete för att förstärka Borås som konststad. *Borås Art* kan visuellt och praktiskt binda ihop arbetet med konst och vara bas för ett konstruktivt nätverksarbete där man arbetar mot gemensam målbild.

Gatukonsten bör betraktas som en del i Borås arbete med offentlig konst i stadsrummet. TME är mycket skickliga i marknadsföring och deras breda kompetens kring att skapa event är en stor tillgång. Muralmålningarna är en central del av konstnärlig gestaltning av stadsrummet och bör ses som en integrerad del. Dessa uttrycksformer bör införlivas med annan gestaltning av den offentliga miljön för en harmonisk helhet. I ett utvecklat samarbete mellan Borås Konstmuseum och TME kan gatukonst bli en integrerad del i utformningen av det gemensamma offentliga rummet i Borås.

Borås Konstmuseum och Textilmuseet är bägge kommunala institutioner som förefaller ha potential att samverka mer. Textilmuseet har uppdrag och aktiviteter inom textil konst och även residensverksamheter för konstnärer. En diskussion om hur de bägge institutionerna kan stärka varandra bör initieras.

Generellt är initiativen som drivs av olika kommunala aktörer, stiftelser, föreningar, privata museer och konstaktörer något som bidrar till en god variation och en frisk entreprenörsanda inom konst i Borås. Genom att utveckla nya mötesplatser och utställningsplatser för konst breddas och stimuleras intresset. En viss konkurrens mellan utställningar och aktiviteter inom konst vässar utbudet till glädje för alla.

Den konstsamling som nu finns i Wärenstams Konsthall som representerar nutidskonst från Sjuhäradsbygden är av stor vikt för Borås. Initiativet kom ursprungligen från Borås Konstmuseum och Tore G. Wärenstams stiftelse har generöst löst en angelägen uppgift med att stödja de lokala konstnärerna via inköp. Borås stad bör eftersträva ett samverkansavtal med stiftelsen kring hur samlingen ska hanteras, bevaras och tillgängliggöras i det långa perspektivet.

Att notera

- Borås är unikt genom brett engagemang för konst hos många
- Samverkan och profilarbete kring konst bör stärkas och formaliseras
- En plattform *Borås Art* kan utgöra ett samlande begrepp och processbärare i ett arbete för att förstärka Borås som konststad
  (se vidare del F Rekommendationer)

BILDEN AV BORÅS

I en undersökning som gjordes 2019, Bilden av Borås – en studie, framkommer att boråsarna själva associerar sin stad med textil, djurpark, Knalleland, kultur (statyer) och restauranger. Boråsaren gillar sin stad och anser den vara vacker och naturnära. Något som svensken i gemen inte känner till eller anser i betydligt lägre grad. Bilden i huvudet på svensken är diffus, man vet inte så mycket, men associationer görs till Ellos, textil och djurparken. En pikant detalj är att både boråsaren och svensken i allmänhet associerar Borås med regn.

Boråsaren tror att staden har ett betydligt bättre anseende än vad svensken i allmänhet anser. Detta är troligtvis ett mycket allmänt fenomen, man håller på ”hemmalaget” så att säga.

Borås har identifierat ett antal förändringar som får staden att utvecklas och bilden av Borås att förstärkas:

- En utökad stadskärna genom att förstora, förtäta och förstärka den och dess innehåll
- En promenadvänlig stad genom en ny infrastruktur där det gröna och blå lyfts fram och binder samman
- En stad för kompetensutveckling och kunskapsförmedling, samarbete näringsliv och akademi
- Vi lyfter in det gröna i det blå, stadsnära natur
- Staden som arena, gott värdskap, arenor för arrangemang
- Staden som besöksmål, utsmyckningar, utställningar och upplevelser inom textil, mode, urban konst i det offentliga rummet så att staden i sig blir ett besöksmål

TME framhåller Borås som en stad med stark entreprenörsanda och en handelsplats för design och mode. Boråsregionens DNA är kreativiteten och att se nya möjligheter (*Platsvarumärket Borås*, Borås TME AB 2019)

Att notera

- Att kommunicera bilden av en stad för textil, mode, design, varumärken, innovation har haft en stark uppbackning och genomförts med kraft och konsistens i Borås
- Förlegad bild kan leva kvar länge, men går att ändra på
- Borås som konst- och skulpturstad är väl känt hos boråsaren, men betydligt mindre hos svensken i allmänhet
- Att många svenskar inte har någon uppfattning är en möjlighet att ”sätta en ny bild”
- Kommunikation är en viktig metod att förändra bilden av Borås

HUR UPPLEVER EN BESÖKARE KONSTSTADEN BORÅS?

Besökaren i det här fallet en tågresenär möter en trevlig stad i Borås. Det mänskliga formatet i stadens kärna slår emot en. En mjuk inramning, sköna proportioner – trivsam stadskärna. Det är grönt och lummigt, prydligt, rent och den blå Viskan leder varsamt besökaren som ankommit.

Förstår besökaren att hen anlänt till en konststad? Det är nog en smula tveksamt. Kring resecentrum finns inget som upplyser om saken. Någon turistbyrå syns inte till…

Foto: Ylva Skoogh

Här kan konststaden signaleras!

Foto: Ylva Skoogh

Även här utanför Röda Kvarn är en bra plats att signalera att Borås är en intressant konststad.

Foto: Sofia Carlenberg

Längre fram möter man skulpturen
Bodhi i vattnet. Konstnär Fredrik Wretman.
Ingen skylt upplyser om detta.

Foto: Ylva Skoogh

Här träffar besökaren skulpturen
Knallen av Arvid Knöppel.
Bra placerad välkomnar han
till Borås.

Foto: Jane Nilsson

Vad betyder det med alla målade
väggar, trevliga, många, stora,
färgglada?

Foto: Ylva Skoogh

Jag ska besöka Borås Konstmuseum,
hur hittar jag dit? Uppe vid kyrkan …
det är inte så långt.

Foto: Jane Nilsson

Kungsgatan en svårforcerad barriär på väg till Kulturhuset och Borås Konstmuseum.

Foto: Jane Nilsson

Fin trädgårdskonst i Borås! Stadsvapnet klippt i en formation som landart.

Foto: Jane Nilsson

Framme vid Kulturhuset och Borås Konstmuseum till slut!

Foto: Jane Nilsson

… nu vill besökaren möta Borås kändis nr 1. Var finns han? Skulpturen Walking to Borås av Jim Dine. Även kallad Pinocchio. Spännande placerad på Allégatans södra ände. Dock inte lätt att hitta till.

Att notera

- Att Borås vill uppfattas som konst- och skulpturstad är relativt otydligt
- En samlad ”berättelse” kring konststaden kan vara bra att mötas av i någon form
- Besökaren möter skulpturer men saknar information om dessa förutom skyltar
- Stadens entréer kan användas för att signalera konststad – speciellt vid Resecentrum
- Skyltningen som leder till Kulturhuset och Borås Konstmuseum är svag i staden
- Skyltningen som leder till Kulturhuset vid Kungsgatan är svag
- Kungsgatan är en svårforcerad barriär till Kulturhuset
- Affischer, banderoller kring Borås Konstmuseums utställning saknas
- Svårt att hitta turistinformation

2019 stängdes turistbyrån i sin fysiska form. Istället utvecklas Infopoints med digitala touchskärmar på välbesökta platser i Borås.

VAD ÄR MÅLET MED ATT PROFILERA BORÅS SOM KONSTSTAD?

- Höja statusen på staden
- Stolthet hos invånarna
- Konsten särskiljer och signalerar kvalitet
- Dra nya besökare
- Ge Borås en internationell prägel
- Visuell kompetens kan inbegripa konstbegreppet, stärka staden som kunskapsnod

Skulptur Var rädd om jorden, Carl Fredrik Reuterswärd.

DEL C *Borås Konstmuseum – bedömning av nuvarande förutsättningar*

Borås Konstmuseum är beläget i kulturhuset vid P A Halls Terrass i Borås. Byggnaden inrymmer förutom konstmuseet även Borås Stadsteater och Stadsbiblioteket. Verksamheten startade i kulturhuset 1975. Innan dess bedrevs konstmuseiverksamhet i gamla lasarettsbyggnaden i staden. Borås Konstmuseum är ett nationellt framstående konstmuseum med fokus på samtidskonst och rörlig bild. Konstmuseet bedriver verksamheten på uppdrag av Borås stads kulturnämnd. Konstmuseet har också en regional roll genom ett långsiktigt uppdrag från Västra Götalandsregionens kulturnämnd 2021-2024.

HUR BORÅS KONSTMUSEUM STARTADE

Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening som existerat sedan 1934, var mycket engagerad i tillblivelsen av ett nytt museum. År 1943 bildades Borås Konstmusei Vänner som var helt fokuserade på att köpa in konstverk till ett blivande konstmuseum för att sedan skänka till staden. På så sätt skapades grunden till museets samling och cirka 3 200 verk övergick i kommunal ägo. I gåvan ingick verk av bland annat Albin Amelin, Carl Kylberg, Isaac Grünewald, Einar Jolin och Eric Hallström. Även donationer från privatpersoner bidrog i väsentlig grad till den samling som byggdes upp av konstföreningen. En medveten

inköpspolitik med samtidskonstperspektiv var under alla år vägledande. Under 1940-talet märks en stark inriktning på västkustmåleri, därefter förvärv av lokal konst, Halmstadgruppen samt nordisk och fransk grafik och teckningar.

Redan i slutet på 1950-talet presenterades de första förslagen till ett nytt kulturhus i Borås. Det skulle dock dröja till 1975 innan kulturhuset i Borås skulle stå färdigt. I avvaktan på den nya byggnaden förvaltades inköpta och donerade konstverk av konstföreningen.

DE KULTURPOLITISKA UPPDRAGEN

Borås Stads Kulturnämnds uppdrag till Borås Konstmuseum

Borås Stads Kulturnämnd är huvudman för Borås Konstmuseum, nämndens uppdrag är att främja kulturlivet i frågor som rör exempelvis konst, foto, musei- och utställningsverksamhet. Borås Konstmuseum ska utöver att bedriva utställningsverksamhet, delta i projektering och utformning av det offentliga rummet, i samråd med berörda verksamheter och brukare besluta om konstnärlig utsmyckning/gestaltning av offentliga platser och byggnader och anskaffa konstverk inom ramen för anvisade medel.

(Ur *Reglemente för Borås stads kulturnämnd,* fastställd av kommunfullmäktige 2019-06-19)

Borås Konstmuseum ska placera Borås på den internationella konstscenen genom samtidskonstutställningar och gestaltningar i såväl museets som i stadens offentliga rum.

Borås Konstmuseum ska verka för att boråsarna möter överraskande och utmanande uttryck i det offentliga rummet.

Borås Konstmuseum ska arbeta med samtidskonst på ett främjande, bildande, utforskande och experimentellt sätt och är en arena där barn och unga prioriteras.

(Ur Borås stads kulturprogram *Kultur för alla 2020-2023*)

Kulturstrategi Västra Götaland – och regional kulturplan 2020-2023

Borås Konstmuseum har ett regionalt uppdrag från Västra Götalandsregionen. *Kulturstrategi Västra Götaland* – och regional kulturplan 2020-2023, utgör grunden för de verksamheter som har regionala uppdrag och finansieringsstöd av den regionala kulturnämnden.

Fokus i den regionala kulturplanen 2020-2023 för Västra Götalandsregionen är följande områden:

- Vidga deltagande – öka deltagande i kulturlivet och stärka barns rättigheter
- Gynna nyskapande – stärka konstnärers villkor och erkänna ideella krafter
- Utveckla kapaciteter – arbeta sektorövergripande och samverka om resurser, kunskap och kompetens
- Nyttja tekniken – stärka den digitala kompetensen
- Öka internationaliseringen – ta tillvara befintliga kontakter och kunskaper
- Hållbar utveckling och Agenda 2030
- Arbete för jämställdhet och mot trakasserier

Uppdraget från Västra Götalandsregionen 2021-2024

”Borås Konstmuseum är ett nationellt framträdande konstmuseum med fokus på samtidskonst och rörlig bild. Museet äger och förvaltar en samling konst som omfattar verk från tidigt 1900-tal till samtida konst, samlingen utmärker sig särskilt inom videokonst. Museet har också ett uppdrag att visa och synliggöra fotografen Lars Tunbjörks fotografiska arv i ett speciellt projektrum tillägnat fotografen. Det pedagogiska arbetet sträcker sig utanför huset och omfattar även långsiktigt arbete i olika stadsdelar. Museet ansvarar också för stadens offentliga konst. Under uppdragsperioden är följande utveckling och mål i fokus.”

Mål

Konstnärlig utveckling och nyskapande är en förutsättning för Borås Konstmuseums verksamhet. Genom detta bidrar Borås Konstmuseum tillsammans med andra kulturaktörer till kulturstrategins prioriteringar:

- Stärka Västra Götaland som arena för produktion av och möten med samtida bild- och formkonst genom höjd MU-ersättning, kompetensutveckling, residens och satsningar på offentlig konst
- Förbättra invånarnas möte med bild- och formkonsten genom utveckling av pedagogik och digitala gränssnitt
- Samordna rådgivning och resurser kring offentlig konstnärlig gestaltning för att i samarbete med kommunerna göra de offentliga miljöerna till mötesplatser för alla invånare

Mål 1
Borås Konstmuseum ska bidra till att göra Västra Götaland till en attraktiv produktions- och visningsplats för samtidskonst genom verksamhet i museets lokaler och i det offentliga rummet.

Mål 2
Borås Konstmuseum ska utveckla samtidskonsten i Västra Götaland, särskilt videokonst och rörlig bild, och bidra till gestaltade och hållbara livsmiljöer i samverkan med andra aktörer.

Mål 3
Borås Konstmuseum ska nå och angå en bred publik som stimuleras till lärande och eget skapande.

Mål 4
Borås Konstmuseum ska bidra till regional utveckling och till social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet

VERKSAMHETEN I BORÅS KONSTMUSEUM

Borås Konstmuseums vision är att befästa sin position som ett av Sveriges främsta museer för samtidskonst. Det sker genom att vara en progressiv och aktiv röst i samhällsdebatten och genom att värna om yttrandefrihet, jämställdhet, mångfald och normkritiskt förhållningssätt, i sin tur förutsättningar för ett socialt hållbart samhälle.

Borås Konstmuseum arbetar med samtida konst och rörlig bild på ett inkluderande, främjande, bildande, utforskande och experimentellt sätt med hög konstnärlig kvalité som ledstjärna. Borås Konstmuseum är en mötesplats där alla får vara med oavsett bakgrund och förmåga och där särskilt barns och ungas delaktighet är högt prioriterat. Genom

internationella utställningar i såväl museets som i stadens offentliga rum placeras också staden Borås på den internationella samtida konstscenen. (Vision framtagen av Borås Konstmuseum 2019)

Som viktiga målsättningar anger museet att vara tillgängliga för en stor och bred publik med olika bakgrund, funktionsvariationer och övriga förutsättningar och att öka besöksantalet.

Verksamheten i Borås Konstmuseum kan beskrivas utifrån två huvudlinjer:

- Kärnverksamhet för Borås Konstmuseum är att ”samla, visa och vårda” konst utifrån de kulturpolitiska uppdragen från kommun och region. Den nya museilagen som kom 2017 förtydligar den generella museiuppgiften ”en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld”.
- Borås Konstmuseum har som institution det övergripande ansvaret för konst i det offentliga rummet i Borås. Denna verksamhet har i Borås blivit mycket omfattande, mångfacetterad och komplex genom den successiva framväxten av skulpturstaden. Denna del är naturligtvis en del av museiuppgiften ”samla, visa och vårda konst”, men genom dess omfattning och utveckling samt Borås höga ambitionsnivå inom området är det lämpligt att denna del lyftes fram speciellt i utredningen.

Samla, visa, vårda

Utställningar

Museet visar 7-8 konstutställningar per år, merparten är egenproducerade av Borås Konstmuseum. Målsättningen är att ligga i framkant inom nationell och internationell samtidskonst. Samtidskonst kan beskrivas som konst som utgår från ett konceptuellt, idébaserat förhållningssätt där idén bestämmer formen och materialet. Den behandlar ofta skeenden, frågeställningar och tematik som är speciella för just den tid vi lever i.

De senaste åren har museet fokuserat på att producera egna tematiska utställningar och produktion av nya verk. Borås Konstmuseum visar många internationella utställningar och har ett nära samarbete med olika internationella aktörer, såväl konstinstitutioner som konstnärer och curatorer. Borås Art Biennial och museets många externa samarbetspartners bidrar till att vidga museets nätverk inom konstvärlden såväl nationellt som internationellt.

Museet har ambitionen att visa på mångfald av konstnärliga uttryck och komma med överraskande dimensioner såväl innehållsmässigt, konceptuellt som visuellt. Museet strävar efter att olika typer av konstnärer med olika röster, bakgrund och etnicitet ska få utrymme.

Museet har vanligtvis en stor samtidskonstutställning som tar stora delar av museet i anspråk. Parallellt visas en utställning med verk ur samlingen samt en mindre separatutställning i ett eget rum. I en permanent utställning i ett eget rum visas verk ur konstmuseets samling av konstnären Peter Adolf Hall (1739-1793). Hall räknas som en av miniatyrmåleriets främsta utövare.

Verk ur samlingen visas i olika tematiska utställningar. Under 2020-21 visas utställningen *Decennium* med verk ur samlingen som köptes in under 1990-talet. Denna utställning relaterar till den stora grupputställningen *Generation – en spegling av 1990-talets konstscen.* På så sätt arbetar museet aktivt med att skapa nya perspektiv på samlingen som aktualiseras och knyter an till nya sammanhang.

Uppdraget kring samtidskonst och rörlig bild visas genom olika typer av utställningar. Då rörlig bild är ett vanligt samtida konstuttryck är det enkelt att sammanföra dessa uppdrag. Den årliga kortfilmsfestivalen *Frame* som arrangeras av Västra Götalandsregionen, visar vinnande verk i konstfilmskategorin på Borås Konstmuseum. Ett särskilt rum i museet är iordningsställt för att visa videokonst och rörlig bild.

Borås Konstmuseum är en av fyra institutioner i landet som visar en utställning med aktuell Åke Andrén stipendiat, ett av de största konstnärsstipendierna i Sverige.

Konstsamlingen

Borås Konstmuseum samlar, vårdar och förvaltar Borås Stads konstsamling med verk från tidigt 1900-tal till idag. Samlingen uppgår till drygt 5000 verk och innehåller allt från måleri, skulptur, teckning och grafik till installationer och rörlig bild.

Rörlig bild och skulptur utgör profilområde för konstmuseet. Museet ansvarar för inköp till kommunens konstsamling och till det offentliga rummet. I arbetet med samlingen ingår förutom inköp, vård och underhåll, inventering, registrering och digitalisering. Konstmuseet lånar ut konst till andra konstinstitutioner samt till verksamheter i Borås Stad. För närvarande upprättas en åtgärdsplan för museets konstsamling i magasin samt den del som är deponerad i kommunala miljöer.

Samlingen grundades när Borås Konstmusei Vänner bildades 1943 med avsikt att köpa in konstverk till ett blivande konstmuseum. I väntan på en museibyggnad förvaltades konsten av Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening. I samlingen finns verk av tongivande konstnärer inom 1900-talets svenska konst genom de inköp som gjordes av Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening. Under 1940-talet fokuserades en stor del av inköpen på måleri från västkusten och förvärv av lokal konst, Halmstadgruppen samt nordisk och fransk grafik. Samlingen består nästan till en tredjedel av grafik.

På så sätt skapades grunden till museets samling och cirka 3 200 verk övergick i kommunal ägo när konstmuseet öppnade 1975. Här ingick verk av bland annat Albin Amelin, Carl Kylberg, Isaac Grünewald, Einar Jolin och Eric Hallström.

Genom åren har konstmuseet mottagit ett antal större donationer av enskilda konstnärer. Verk av dessa konstnärer utgör drygt en fjärdedel av samlingens totala innehåll.

Samlingen har vuxit kontinuerligt genom åren med förvärv av samtida konst av lokal, regional och nationell karaktär. Att samtidskonsten blev ett begrepp under sent 1900-tal speglas i senare års förvärv. Nya typer av material och tekniker blir härefter representerade och installationer samt objekt i blandteknik allt vanligare. Många installationer är stora och kräver stort utrymme och särskild hantering vid visning och förvaring.

Bland senare förvärv som museet gjort märks konstnärer som Dick Bengtsson, Lena Cronqvist, Carl Johan De Geer, Marie Louise Ekman, Linn Fernström, Astrid Sylwan, Jarl Ingvarsson, Eva Klasson, Maria Miesenberger, Patricia Piccinini och Anna Sjödahl.

Konstmuseet strävar efter att komplettera samlingen med fler samtida verk. Museet eftersträvar också en större representation av kvinnliga konstnärer.

Genom ett mångårigt engagemang för videokonst och rörlig bild har museet sedan år 2000 i uppdrag från Västra Götalandsregionen att samla, visa och vårda rörlig bild. I samlingen återfinns bland annat verk av Nathalie Djurberg, Astrid Göransson, Saskia Holmkvist, Lisa Jeannin & Rolf Schuurmans, Annika Larsson och Magnus Wallin.

I början av 2000-talet vände sig dåvarande konstmuseichefen till Tore G. Wärenstams stiftelse med en förfrågan om stiftelsen kunde stödja med inköp av nutida konst från Borås och Sjuhäradsbygden. Stiftelsen beslutade att anslå medel för årliga inköp och samlingen som skapades deponerades på Borås Konstmuseum. Numera finns samlingen på Wärenstams konsthall i eget förvar och visas där. I samlingen finns ett femtiotal konstnärer med lokal och regional anknytning representerade med måleri, skulptur och fotografi.

Borås Art Biennial

Sedan år 2008 har Borås Konstmuseum arrangerat Borås Internationella Skulpturbiennal. Sex biennaler har hållits i staden, åren 2008-2018. År 2021 firar Borås 400-årsjubileum och för att uppmärksamma detta byter Borås Internationella Skulpturbiennal namn till Borås Art Biennial. Biennalen innehåller samarbeten med Textilmuseet och Borås TME för att involvera en större del av staden. I samband med biennalen kommer det att pågå ett regionalt samarbete i Vårgårda och Bollebygd. Projektet kallas *Moving Out – Konstbiennalen flyttar ut* och genomförs med stöd av Boråsregionen.

Många av verken som visats på skulpturbiennalerna har blivit en del av stadens offentliga konstsamling och profil. Ambitionen är att biennalen från och med 2021 ska utvecklas ytterligare och omfatta flera former av konstnärliga uttryck.

Skulpturbiennalen 2018 *A Grin Without a Cat* markerade även den en nyorientering genom att de medverkande konstnärerna deltog med verk både inne på Borås Konstmuseum och utomhus i stadens miljöer. Museet kopplade på och visade samtidigt verk ur museets samling som relaterade till skulpturbiennalens tematik och frågeställningar. Den utställningen hette *The Cat´s Tail*.

Borås Art Biennial 2021 under Borås 400-års jubileum blir en extra stor konstmanifestation och genomförs i samarbete med av två externa curatorer – Ulrika Flink och Amanprit Sandhu. Biennalen bjuder in ett tjugotal svenska och internationella konstnärer att medverka. Många aktiviteter kommer att äga i rum i staden och nya sätt att uppleva konst presenteras på ett överraskande sätt. Ett tiotal konstverk av olika karaktär och uttryck ska nyproduceras.

Uppdraget fotografi Lars Tunbjörk

Fotografen Lars Tunbjörk (1956–2015) var uppväxt i Dammsvedjan, Borås. Han började tidigt sin bana som fotograf på Borås Tidning och utvecklades till en av landets mest välkända fotografer med ett signifikativt fotografiskt uttryck. Lars Tunbjörk skapade sig efterhand en stark och framgångsrik karriär internationellt med uppdrag åt New York Times och en rad stora tidningar och tidskrifter i världen. Lars Tunbjörks bilder är representerade i en rad betydande museisamlingar bland annat Museum of Modern Art i New York och Centre Pompidou i Paris:

Lars Tunbjörk Stiftelse (LTS) bildades 2016 på initiativ av Lars Tunbjörks hustru Maud Nycander, som också är rättighetsinnehavare till det fotografiska materialet. Stiftelsens ändamål är att stödja bevarandet, vårdandet och tillgängliggörandet av Tunbjörks fotografiska och konstnärliga arv.

År 2017 inleddes ett samarbete mellan LTS, Maud Nycander och Borås Konstmuseum. En vision formulerades kring ett långsiktigt arbete för att etablera ett nytt fotografiskt center i Borås med Lars Tunbjörks fotografiska gärning som stark grundbult. Planen fick ekonomiskt bifall från Västra Götalandsregionen och en rad delmål har kunnat genomföras.

Borås Konstmuseum etablerade under 2017 Lars Tunbjörks Projektrum. Här visas olika serier av fotografen, men även en bakgrund och biografi över Lars Tunbjörk och hans fotografiska gärning. På digitala plattformar kan besökare ta del av en mängd material i form av fotografier, artiklar och filmer. I projektrummet presenteras material som stiftelsen förfogar över.

I rummet lyfts även Lars Tunbjörkpriset och diplom för pristagare hängs upp. Det har dock varit tradition att pristagaren visar en fotografisk serie på Abecita Konstmuseum i samband med prisutdelningen.

Samarbetet med Lars Tunbjörk Stiftelsen har även innehållit pedagogiska projekt samt ett flertal symposier som har hållits i anslutning till utställningar i samarbete med högskolan i Borås. Stiftelsen genomförde 2018–2019 med stöd av Svenska Postkodstiftelsen ett omfattande pedagogiskt projekt som redovisades i en utställning *Himmel över Sjuhärad*.

Hösten 2021 visas en retrospektiv utställning *Tunbjörklandet – blicken från sidan* på Borås Konstmuseum. Utställningen är producerad av Fotografiska museet i Stockholm och curerad av Maud Nycander och Hasse Persson. Utställningen visar ett brett urval av Lars Tunbjörks samlade livsverk.

I anslutning till den stora retrospektiva utställningen genomför konstmuseet en utställningsturné med Lars Tunbjörks bilder i samverkan med Regional pedagogik i Västra Götaland. Turnén har pedagogisk inriktning och vänder sig till högstadier, gymnasier och folkhögskolor i kommuner i Västra Götaland.

Residensverksamhet

Konstmuseet har genomfört och planerar flera konstnärsresidens i framtiden. Uppdraget kring rörlig bild är ett prioriterat område för residens, men även andra konstnärliga praktiker kan vara aktuella.

2017 utlyste museet ett produktionsresidens inom rörlig bild i samverkan med Kultur i Väst och med stöd av Västra Götalandsregionen och Konstnärsnämnden/IASPIS. Syftet var att knyta samman konst- och filmscenen och öka den internationella närvaron i regionen. Konstnären Sara Tirelli från Italien tilldelades stipendiet i konkurrens med flera hundra internationella sökande. Sara Tirelli skapade ett mycket uppmärksammat videoverk Medusa som upplevs genom Virtual Reality-glasögon.

Pedagogik

Konstmuseet bedriver pedagogisk verksamhet i museets Ateljé. Den består i eget skapande, visningar och lovaktiviteter. Till grund för museets pedagogiska arbete ligger barnkonventionen och ett normkritiskt förhållningssätt som ser till alla deltagares möjligheter att på egna villkor närma sig konsten och arbeta med eget skapande. Vid skollov och på lördagar erbjuds möjlighet till eget skapande i Ateljén med drop-in verksamheten Lördagsbarn. Det pedagogiska arbetet sträcker sig utanför huset och omfattar även långsiktigt arbete i olika stadsdelar. Museet arbetar med pedagogisk verksamhet för skolor och förskolor i Borås. Skolorna kan boka tid för besök och aktivitet. En vidareutveckling för att stärka det uppsökande konceptet ”Museet kan komma” pågår.

Programverksamhet

Varje utställning har en vernissage i olika format. Vanligast är vernissager med visning där de medverkande konstnärerna närvarar och presenteras. Programverksamheten innefattar i övrigt work-shops, nätverksträffar, konstnärssamtal med mera.

Konstmuseet arrangerar visningar av utställningarna för specifika målgrupper och öppna visningar på utsatta tider. Även visningar av den offentliga konsten och skulpturerna arrangeras med olika teman och för olika målgrupper.

Att utöka programverksamheten för vuxna och stimulera ett vidgat deltagande med större publik är prioriterat. Flera satsningar där konsten lyfts och diskussionen anpassas på olika nivåer och ur olika perspektiv är planerade.

Publikationer

I samband med varje utställning skapas någon form av publikation. Ibland är det en utställningskatalog till försäljning och ibland en nättare folder som tillhandahålls gratis. Flyers placeras runtom i Borås för att marknadsföra utställningar på konstmuseet.

Inför utställningen av fotoserien *L. A. Office* i Lars Tunbjörks Projektrum samverkade museet med Lars Tunbjörk Stiftelsen m fl för att kunna ge ut en högkvalitativ bok med samma namn.

Digitala satsningar

Ett arbete pågår för att tillgängliggöra delar av museets samling genom tjänsten Digitalt Museum. Digitalt Museum är en webbtjänst där museers samlingar görs tillgängliga för allmänheten. Besökaren kan utforska, dela och föra dialog om konst- och kulturarv.

Borås Art Biennial 2021 kommer att arbeta i nya digitala format bland annat podcast och film.

Målgrupper och publik

Borås Konstmuseum arbetar aktivt med att nå ut till nya målgrupper som vanligtvis inte besöker museet, exempelvis unga personer och nysvenska medborgare. Besökarantalet uppgick 2019 till 20 300 (varav 2 000 barn) och 2018 till 36 400 (varav drygt 6 000 barn). Borås Konstmuseum har fri entré. Museet har tyvärr varit tvunget att stänga under november och december 2020 på grund av Coronapandemin. Trots begränsad verksamhet för skolor och program under året var intresset stort och besökarantalet uppgick till 21 200 besökare.

Konst i det offentliga rummet

I Borås Konstmuseums verksamhet och ansvarsområden ingår att utveckla beståndet av skulpturer och konst i det offentliga rummet i Borås, i stadens centrum och i olika stadsdelar, på gator, torg och i parker. Som framgick i denna utrednings del B har Borås ett mycket omfattande skulpturbestånd som utvecklas och utökas kontinuerligt. I den nyligen genomförda inventeringen ingick 123 offentligt fasta konstverk/skulpturer.

Dessa skulpturer köps in genom donationer eller fondmedel. Skulpturer har ofta köpts in i samband med Borås Skulpturbiennaler, men inköpsprocesser pågår kontinuerligt. Borås Stad har ett nära samarbete med näringslivet där enskilda personer initierat och betalt för nya skulpturprojekt eller donerat enskilda skulpturer. Näringslivet deltar även i ett nytt skulpturprojekt inför Borås 400-årsjubileum 2021.

Borås Stad har riktlinjer för konstnärlig gestaltning. Här framgår att i Borås Stad ingår konstnärlig gestaltning som en naturlig del i samhällsbyggnadsprocessen. Med konstnärlig gestaltning avses konst skapat för en specifik plats. Kulturnämnden är ytterst ansvarig för den konstnärliga gestaltningen och för bedömningen av vilka objekt som ska utföras utifrån planerade kommunala investeringar.

Finansieringen sker med medel som avsätts årligen på ett investeringskonto och som baseras på hur stor del byggnationer av fritidsanläggningar, skolor, förskolor och vårdinrättningar som är igång. De senaste åren har det avsatts cirka 2.5 Mkr per år. För 2021 är den avsatta summan 4 Mkr. Möjligheter till bidrag från extern medfinansiering undersöks alltid. Denna modell är en form av tillämpning av 1 % -regeln, den är dock mer flexibel och inte knuten till enskilda byggprojekt.

Ansvarig för processen med konstnärlig gestaltning på tjänstemannanivå är ett konstnärligt råd. Rådet har representanter från kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum, tekniska förvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och lokalförsörjningsförvaltningen.

Projekt för konstnärlig gestaltning utlyses enligt Lagen om Offentlig Upphandling (LOU). I utlysningen efterfrågas konstnärer som kan utföra ett platsspecifikt konstverk inom en viss tid och budget. Urvalsprocess som tar cirka två år innefattar annonsering, intresseanmälningar, juryarbete, skisstid och produktionstid.

För att skapa en plattform för dialog om offentlig konst ska museet framöver utveckla nya koncept för skulpturvandringar. Vidare kommer museet att utveckla digitala plattformar för att tillgängliggöra samlingen av skulpturer.

Kulturnämnden konstaterar att skulpturbeståndet behöver tillföras en större bredd och representativitet. Det finns till exempel få samtida verk av kvinnliga konstnärer. Kulturnämnden menar att en större bredd och variation är avgörande för att hålla kvalitet, relevans och uppmärksamhetsvärdet vid liv och för att öka attraktiviteten.

Borås Konstmuseum samverkar under 2020 med Statens Konstråd inom ramen för ”Konst i stadsutveckling” och gör en större konstsatsning i bostadsområdet Sjöbo. Det är ett socialt konstprojekt där arbetsprocessen är det viktiga. Vald konstnär Apolonija Šušteršič använder konsten som ett socialt verktyg för att föra samman och skapa gemenskap mellan människor med olika språk och bakgrund.

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Borås 2019

Borås Konstmuseum lät år 2019 extern konservator utföra en inventering och besiktning av hela skulpturbeståndet i Borås (123 konstverk). Besiktningen resulterade i en Vård- och underhållsplan som prioriterar åtgärder för att ta hand om skador på konstverk och beskriver vad som ska underhållas kontinuerligt. Här finns också förslag på en tydlig ansvarsfördelning mellan konstmuseet, teknisk förvaltning, lokalförsörjningsförvaltning och servicekontor. Den konstvetenskapliga kompetensen ligger hos Borås Konstmuseum/kulturförvaltningen. Ansvaret för att beställa utförande av vård- och underhållsåtgärder ligger hos konstmuseet när det gäller själva verken. Ansvar för att beställa utförande av åtgärder som rör omgivningar t ex parkskötsel, renhållning ligger hos tekniska förvaltningen.

Rapporten konstaterar att det finns ett mycket stort behov av vård och underhåll av skulpturerna. 37 av de 123 besiktigade konstverken behövde akuta åtgärder som lagning, sanering, rengöring. 10 av konstverken hade konstruktionsproblem, instabilitet och skador med risk att delar kunde falla av. 33 konstverk saknade skylt med konstnärens namn, vilket är lagpliktigt.

Kulturnämnden avsatte 2020 ett engångsbelopp på 1 Mkr för att åtgärda 30 konstverk, främst centralt placerade. Framåt bör årliga anslag avsättas till vård och underhåll av det expanderande skulpturbeståndet. Nya material och utföranden i skulpturer och installationer ställer ökade krav.

RESURSER

Organisation och personal

Borås Konstmuseum är en del av Borås Stads Kulturförvaltning. Museet har nio heltidstjänster. Bland dessa finns specialister inom konstvetenskap och specialkompetens inom rörlig bild, film och scenografi. Tjänsterna är fördelade på museichef, intendent/curator för utställningar, intendent för samling, intendent för offentlig konst, konstpedagog, arkitekturpedagog, tekniker, utställningsproducent och marknadsförare/grafisk formgivare. Utöver ordinarie personal finns flera tim- och projektanställda som är knutna till museets olika projekt, t ex curatorer, fotograf, museivärdar, guider och konservator. Museet anlitar också konstnärer som håller workshops i museet och på andra platser i staden,

Ekonomi

Borås Konstmuseum fick 2020 10 756 000 kronor i bidrag från Borås kommun. Bidraget från Västra Götalandsregionen uppgick till 946 866 kronor plus 150 000 kronor för ersättningar enligt MU-avtal.*)

De stora kostnadsposterna är personal och lokalhyra. Efter dessa återstår ett normalår ca 1 Mkr för utställningar och projekt för konstmuseet. Lokalhyran uppgick till 3 945 000 kronor för museet. Detta utgör drygt 21 % av den totala lokalhyran för kulturhuset. Hyran uppgår till 914 kronor/kvm för konstmuseet.

Borås Konstmuseum hanterar ytterligare medel på närmare 20 Mkr under jubileumsåret 2021. Det är medel för investeringsprojekt för konstnärlig gestaltning, statliga medel och fondmedel samt extra medel för Borås Art Biennial.

*) Medverkans- och utställningsersättning MU

LOKALER

Kulturhuset

Den 10 december 1975 invigdes Kulturhuset i Borås. Idé till en gemensam byggnad uppstod redan i slutet av femtiotalet. Av ekonomiska skäl dröjde det till 1970 innan beslut om ett byggande togs. Arkitekten var Roland Gandvik, dåvarande stadsarkitekt i Borås.

Borås Konstmuseum är sedan 1975 lokaliserat i Borås Kulturhus. Kulturhuset som omfattar 19 279 kvm rymmer förutom konstmuseet även Borås stadsteater, Borås stadsbibliotek samt kulturförvaltning.

Kulturhuset är utpekat som kulturhistoriskt värdefullt. Det var vid sin tillkomst en styrkedemonstration att Borås kunde förverkliga en sådan storslagen byggnad. Konceptet med ett kulturhus speglar tidens ideal om ett bildningens hus, där olika kulturformer stödjer varandra och ger mervärden för publik och utövare genom att samlokaliseras.

Byggnaden som har en ljus fasadklädsel i naturbetong består av tre sammanbyggda delar; bibliotek, teater och museum med gemensam entré mot P A Halls Terrass. I Kulturhuset fanns tidigare även det välbesökta caféet Röda Rummet vars verksamhet lade ner i samband med renoveringen 2010.

Kulturhuset har en intressant konstnärlig utsmyckning med glaspartidekor i ett par dörrar av Monica Backlund och grindar i konstsmide av Fred Leyman med namnet *Intrigen.* Vid ingången till Lilla scen finns målningen *Thalia Moderna* av Roland Kempe.

Vid sidan av entrén från Åsbo- och Sturegatan står en skulptur i rostfri plåt av Arne Jones, *Yin-Yang torso III*. På P A Halls Terrass återfinns Bror Marklunds skulptur *Gestalt i storm*.

Åren 2009–2010 gjordes flera renoveringar av Kulturhuset, med undantag för Borås Konstmuseum som redan genomgått en restaurering. Under tiden flyttade stadsteatern, stadsbiblioteket och kulturkontoret över sina verksamheter till tillfälliga lokaler i c/o Borås Wäfveri. Renoveringen omfattade hela huset och inkluderade nya golv, rör, väggar, rum och ingångar. Bland annat gjordes entrén om och glasades in, det byggdes ett nytt inglasat café i anslutning till ingången och en ny gemensam reception som ligger precis till vänster innanför huvudentrén.

Det som tidigare varit Röda Rummet blev en ny mötesplats för olika ändamål. En ny, mindre entré byggdes också mot Åsbogatan. Dessutom byggdes hela P A Halls Terrass om och det skapades en piazza med utsikt över staden.

2018 gjordes en omfattande uppgradering av teknisk standard på scener med mera på Borås stadsteater.

Borås Konstmuseums lokaler

Borås Konstmuseum disponerar en lokalyta på 4 316 kvm i kulturhuset. Museet har verksamhet i tre våningsplan med flera olika utställningsytor.

	kvm
Plan 2 (Källare, verkstad, ateljé, magasin)	1675
Plan 3 (Utställningar, kontor, konferensrum, PA Hall)	1728
Plan 4 (Utställningar)	913

Ytan för konstmagasinet uppgår till 336 kvm.

En ombyggnad skedde för drygt tio år sedan. Ombyggnaden bestod huvudsakligen i att det installerades en klimatanläggning samt att innergården byggdes in för att få ytterligare utställningsytor. Vidare tillskapades ett mörklagt rum för visning av rörlig bild/videokonst. I övrigt gjordes ingenting för att anpassa lokalerna med avseende på arbetsmiljö och tillgänglighet.

Lokalers funktionalitet

Generellt gäller att samtidskonstens uttryck och manifestationer ställer helt andra krav på lokaler än som var fallet när Kulturhuset planerades och byggdes. Samtidskonsten innefattar traditionella former som måleri, teckning, grafik och skulptur, men inbegriper också andra medier som den rörliga bildens konst, installationer, ljud, performance, plats- och situationsspecifik konst, textbaserade verk samt sociala projekt och aktioner av olika slag.

Materialen och formaten på konstverken är extremt skiftande och kräver mycket höga klimat- och säkerhetskrav som ligger på internationell standard och garanterar en god hantering.

Utformningen av lokalerna i Borås Konstmuseum har en rad svagheter när det gäller transporter, klimat, tillgänglighet, brandsäkerhet, akustik och ljus, men även när det gäller lokalernas disposition och utställningsmöjligheter.

Generell funktionalitet

- Behov av entré som är välkomnande och inbjudande.
- Saknas hörsal och ytor nära entré för publika event.
- Byggnaden upplevs svårtillgänglig och svårorienterad.
- Tunga dörrar som upplevs som slutna, stort behov av andra entrédörrar, sensordörrar.
- Brist på tillgänglighetsanpassning, rullstol, barnvagn, faciliteter, wc/skötrum.
- Personhissen är inte funktionell i förhållande till våningsplan och behöver tillgänglighetsanpassas.
- Svårt att navigera i museet.
- Dörröppnare saknas till utställningar.

Lokalers disposition

- Utställningssalarna är ihoplänkade vilket gör det svårt att visa separata utställningar i olika delar av museet.
- Alla salar är genomgångsrum, vilket gör att museet måste stänga vid installation av nya utställningar. Installationstiden är 6-8 veckor.
- Flera ursprungliga utställningsrum har omvandlats till interna ytor, vilket minskat utställningsytorna.
- Både inom publika och interna ytor finns det ytor som inte uppfyller dagens krav på tillgänglighet.
- Rummen på övre plan samt sidogavlarna fungerar bäst som galleri för mindre verk. Stora verk kan inte tas upp pga hissproblematik och trånga interna transportytor.
- Lokalernas svagheter för att transportera gör att det är mycket begränsat och bundet vad som kan visas var i museets lokaler.
- Behov att tillgängliggöra det galleri som ligger längst in på våning två. En öppning till Lars Tunbjörks Projektrum skulle innebära att man enkelt kan ta sig runt och skapa ett bättre flöde och ljusare miljö.

Arbetsmiljö

- Saknas transporthiss, finns endast en mindre personhiss. Byggmaterial måste bäras från källaren och upp och mellan våningarna.
- Magasinen ligger i källaren.
- Tung fysisk arbetsmiljö för personalen med tunga oergonomiska lyft.
- Bullerskydd behövs i tekniska verkstaden.
- Ensamarbete förekommer i verkstaden.
- Ensamarbete förekommer för museivärdar.
- Behov att bredda passagen i bottenplan så att tekniker kan komma åt trapphuset och verkstaden utan att passera Ateljén där barnen befinner sig.

Teknik och logistik

- Lastingången är för liten, saknar tak och väderskydd.
- Svårigheter att transportera konsten internt på grund av små intagningsytor och transitytor.
- Saknas klimatanpassat förråd i anslutning till lastingång för att mellanlagra verk.
- Saknas pelarlift och vagnar samt utrymmen för tekniska hjälpmedel.
- Smala dörröppningar och smala gångar.
- Svårt med flexibilitet, utställningsbyggen påverkar ventilationen.
- Lågt i tak, går inte att fästa i tak.
- Rum och tak kan inte klara den tyngd och belastning som krävs.
- Önskvärt med råsystem eller motsvarande med flexibla fästpunkter i taken.
- Gamla lås i hela museet. Person som kommer först ska låsa upp 24 lås.
- Kodlås i hela museet är önskvärt
- Litet utrymme för verkstad, snickeri och maskinrum. Önskvärt med ett utrustat snickeri med såg och borrar i likhet med stadsteaterns.

Belysning

- Belysningspanelen är placerad i kontorsutrymmen. Styrsystemet bör kunna skötas trådlöst från t ex mobiltelefon.
- Saknas ljussystem som inte beroende av spotlights på skenor. Behövs belysning på flera sätt, från högre takhöjd och med större ljuskäglor.
- Behov av fler kanaler för ljuset för att kunna styra individuella lampor.
- Behov av dimrar för att kunna styra specialljus.
- Möjlighet att enkelt kunna programmera det fasta ljuset.
- Behövs tillgång till trefasuttag med mer ström för mer krävande verk.
- Vissa ytor är svåra att mörklägga.

Magasin/förvaring

- Magasinsytorna är otillräckliga vilket begränsar nyförvärv av konst.
- Magasinen har skadedjur.
- Ytor behövs för förvaring av kataloger, foldrar mm.

Klimat

- Textil konst, skulpturer och grafik förvaras i rum som saknar klimatanläggning.
- Nya klimatanpassade magasin är nödvändigt.

Säkerhet

Försäkringsbolaget XL Catlin konstaterade i en genomgång 2018 att det finns brister i säkerheten på Borås Konstmuseum. Analysen rekommenderar ett nytt passersystem som kan öka säkerheten samt att kameror installeras för övervakning. Vidare påpekas att magasinen bör ha starkare inbrottsskydd med larm, övervakning och skyddsklassade säkerhetsdörrar.

SAMMANFATTANDE KOMMENTAR

Allmänt

Borås Konstmuseum har ett mycket gott rykte som konstinstitution i Sverige. Man har legat i fronten under sin 45-åriga historia. Medarbetare vittnar om att man söker sig till konstmuseet på grund av att det är en intressant arbetsplats i konstvärlden.

Utställningarna i museet har ett riksintresse och recenseras i de stora dagstidningarna och branschorgan. Utställningen *Generation - en spegling av 1990-talets konstscen* som visas 2020-21 får översvallande recension av Dan Jönsson i Dagens Nyheter. Han skriver: ”Vill man förstå hur 90-talets unga konstscen faktiskt kändes är det här en smått fantastisk tidsresa”.

Att en stad har ett konstmuseum representerar en styrka över tid. Ett konstmuseum har en fördjupande och kunskapsbildande roll. Här kan samtiden och historien mötas. Museet utgör en del av stadens kulturarv, dess minne och är ett arv från tidigare generationers insatser och strävanden. Vi upplever idag ett nytt intresse för museer och samlingar hos människor som söker fotfäste i tillvaron. Konstsamlingen är en rikedom som ägs, förvaltas och utvecklas av medborgarna i en demokratiskt organiserad form med transparens genom den politiska styrmodellen.

Borås Konstmuseum är navet för konstbildningen i staden. Här finns kunskapen och nätverken som ger trovärdighet för att agera i konstvärlden – att få låna in verk till utställningar. Att vara en efterfrågad partner och låna ut konstverk till andra konstinstitutioner. Att locka internationella och nationella konstnärer att ställa ut och curators att vilja medverka. Att ha ”cred” i den hierarkiska och kvalitetsmedvetna internationella konstvärlden är något som byggs upp över lång tid. Denna ”cred” eller trovärdighet är ett osynligt kapital som alla konstinstitutioner rankas utifrån, och den har inte bara att göra med hur stor utställningsbudget eller inköpsbudget en institution förfogar över.

Borås Konstmuseum är i behov av en lokalmässig upprustning. Vissa åtgärder behöver genomföras skyndsamt på grund av dålig arbetsmiljö och att tillgängligheten för besökare hindras. En större ombyggnad av Borås Konstmuseum bör övervägas om den politiska nivån inte väljer att gå vidare med ett Art Center. I så fall bör en egen förstudie göras kring ombyggnad av konstmuseet i Kulturhuset, där behov och kostnader ska redas ut.

Att notera

- Borås Konstmuseum har en stark position och ”cred” i konstvärlden, bland konstnärer och andra konstinstitutioner
- Borås Konstmuseum är navet för konstbildningen i staden
- Borås Konstmuseum är en central del i Borås kulturarv och historia
- Vissa åtgärder för upprustning i konstmuseet behöver göras skyndsamt enligt prioritetslista (Se Bilaga 1)

Konst i det offentliga rummet i Borås

Borås Konstmuseums roll för den offentliga konsten och skulpturerna är central för utvecklingen i Borås genom att ansvara för såväl upphandling och rådgivning, konstregister, och dokumentation. Museet ansvarar också för vård, underhåll och konservering av skulpturerna.

Vad är konst i det offentliga rummet? Oftast tänker vi på någon form av permanenta verk, skulpturer eller installationer i en offentlig miljö, på gator, torg, parker eller byggnader. Idag innefattar konst i det offentliga rummet ett bredare spektra. Det kan till exempel vara olika typer av processbaserad konst ibland kopplad till urban utveckling. I dessa sammanhang utgör den konstnärliga processen en metod för att skapa delaktighet i gemensamma livsmiljöer. Man kan skönja ett skifte i fokus från byggnadsanknutna gestaltningar till att involvera konsten på ett mer planövergripande sätt.

Rapporten *Utanför de institutionella väggarna* av Statens Konstråd slår fast att konstinstitutionernas konstkunnande är nyckeln till den långsiktiga kvalitén i arbetet med konst i offentlig miljö.

> De lokala konstinstitutionerna i Sverige utgör, genom sitt arbete med offentlig konst, den bärande länken och förmedlaren av det konstnärliga perspektivet mellan konstprofessionen, stadsutvecklarprofessionerna, lokalsamhället, verksamheter, brukare, lokalt näringsliv, föreningsliv, politiker och publik. Utifrån sitt konstkunnande och genom sin förankring och närvaro i lokalsamhället över tid ser dessa konstinstitutioner till att samtidskonsten hamnar i offentlig miljö genom gestaltningsuppdrag, projekt, evenemang, förmedlings- och residensverksamhet.

Den lokala konstinstitutionen är en unik resurs inte bara för att köpa in offentlig konst, utan för att förankra och förmedla konstverken och konstnärerna bakom verken. Konstinstitutionen har en professionalitet och förmåga att låta konstnärerna och konstens utveckling vara drivande och utgör en innovationskraft. Förmedlingsteknikerna är en del i den lokala konstinstitutionens kompetens. Det handlar om att förankra och fördjupa kunskaperna kring gestaltningsuppdrag eller tillfälliga projekt i det offentliga rummet. Ofta används konstinstitutionens utställningsrum som en del i förmedlingen. Det fungerar som en länk eller språngbräda mellan ”inne” och ”ute” via fördjupande utställningar och program. Att presentera de konstnärliga gestaltningsuppdragens praktik för invånarna – hur det går till från research, skiss, modell har ett särskilt värde.

Vi kan se framför oss ett allt större intresse för gestaltad livsmiljö där konstnärlig kompetens efterfrågas i samverkan med annan samhällsbyggnad, arkitektur och design. Detta understöds av det nationella politikområdet *Gestaltad livsmiljö* som formulerar den nationella arkitektur-, form- och designpolitiken. I denna lyfts konstens betydelse för kvalitet och hållbarhet i gemensamma livsmiljöer. Det är första gången som det konstnärliga perspektivet ges ett eget utrymme på detta explicita sätt. På regeringens uppdrag är fyra statliga myndigheter tillsammans ansvariga för Gestaltad livsmiljö; ArkDes, Boverket, Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Statens Konstråd.

Den kommunala organisationen bör formas så att den kan möta nationella och regionala strukturer för dessa frågors hantering. De nationella myndigheterna har i uppdrag att agera förebildligt i sitt sätt att utveckla arbetet.

I *Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i Borås* definieras att med konstnärlig gestaltning avses konst skapad för en viss plats och att kulturnämnden är ytterst ansvarig för denna verksamhet. Ansvarig för processen med konstnärlig gestaltning på tjänstemannanivå är ett konstnärligt råd med representanter från kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum, tekniska förvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och lokalförsörjningsförvaltningen. Det råder en viss oklarhet vad som i Borås ska betecknas som konstnärlig gestaltning i offentlig miljö. Framförallt gäller detta gatukonsten och muralmålningarna som genom sin

omfattning är ett starkt visuellt kännetecken i Borås. Denna verksamhet har bolaget Borås TME framgångsrikt ansvarat för sedan starten. Detta förhållande gör dock att gatukonst faller helt utanför den verksamhet som riktlinjer för konstnärlig gestaltning innefattar.

För Borås del kan vi konstatera att staden gör klokt i att ytterligare systematisera arbetet kring konst i det offentliga rummet. Aktiviteten och intresse kring konsten i det offentliga rummet är hög, vilket är positivt. För den långsiktiga kvalitetsutvecklingen och för att ytterligare vässa såväl innehåll som utbud av samtidskonst, bör det säkerställas att konstkompetens utgör norm för aktiviteter kring konst i det offentliga rummet.

En definition av konst i det offentliga rummet förtydligas:

- Definition av konst i det offentliga rummet

Arbetsprocesser och ansvar förtydligas:

- Handläggningsgång av olika arbetsprocesser
- Ansvar för olika arbetsprocesser
- Ansvar för förmedling av konst i det offentliga rummet
- Ansvar för förankring och dialog av konst i det offentliga rummet
- Samverkansformer mellan de kommunala aktörerna

En policy för konst i det offentliga rummet bör utformas:

- Hur nå breddad representativitet bland upphovsmän och uttrycksformer
- Hur nå breddad representativitet för utplacering i kommunens olika miljöer och stadsdelar

Att notera

- Borås bör eftersträva ett ytterligare systematiserat angreppssätt för konst i det offentliga rummet
- Tydligare policy för önskvärd utveckling och riktlinjer för konst i det offentliga rummet bör utarbetas där begreppet förtydligas, handläggningsgång och ansvar för olika moment samt samverkansformer ska klart framgå
- Kulturnämnden bör via kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum ha det konstnärliga ansvaret för all konst i det offentliga rummet i samråd med det konstnärliga rådet. Aktiviteter kring konst i det offentliga rummet bör ske i samverkan mellan kulturförvaltningen/konstmuseet och andra kommunala aktörer
- Gatukonsten bör samordnas med övrig konstnärlig gestaltning i det offentliga rummet

Borås Konstmuseums lokalisering i Kulturhuset

Ursprungstanken att 1975 samlokalisera Borås Konstmuseum i en byggnad med Borås stadsteater och Borås stadsbibliotek var god. Man kan spekulera i att det byggde på ett bildningsideal där tillhandahållande av kultur sågs som ett steg i samhällets utveckling och där alla människor skulle garanteras lika tillgång till kultur och bildning. En statlig kulturpolitik formulerades 1974 och denna underströk kulturens demokratiska och fostrande roll. Genom att möta olika sorters kultur i kulturhuset kunde medborgaren bli mer förtrogen med konst och kultur. Intresset stimulerades hos fler människor med lägre trösklar in i kulturens salonger.

Man måste dock fråga sig om detta är relevant i dagens situation i Borås Kulturhus. I intervjuer går meningarna isär. Å ena sidan så tycker många att det borde vara så att konstarter stimulerar varandra och att det har fördelar att vara tillsammans i Kulturhuset. Vissa framhåller dock det motsatta – att göra ett biblioteksärende har inget att göra med att besöka museet och ta del av en konstutställning. Det är två helt olika handlingar, de är ”kodade” på skilda sätt. Att besöka teatern är i sin tur en annan typ av aktivitet, med sina förväntningar och ”koder”. Ett teaterbesök är en aktivitet som ofta sker på kvällen och där planering och förköp ingått i förberedelserna.

Denna utredning kan inte ge ett säkert svar på denna problematik, men konstaterar att om samlokaliseringen av konstmuseet, stadsteatern och biblioteket ska ge synergier och ökad attraktivitet dels åt respektive institution och dels åt Kulturhuset som helhet, så behöver detta koncept förnyas. Denna process pågår genom en verksamhetsutveckling för Kulturhuset som beslutades av Kulturnämnden 2017. Från och med hösten 2018 arbetar Kulturhuset efter en ny verksamhetsidé som innefattar nya inslag för stadsteatern, mer tematiska samarbeten inom huset, samtal och debatt, uppsökande verksamhet, fri entré för konstmuseet och utökade resurser för producentskap, marknadsföring och bemötande. En ny enhet för Publika möten har tillskapats och samverkan eftersträvas.

I denna process konstaterades också ett stort behov av en ombyggnad av Kulturhusets entré och reception, en åtgärd som inte genomförts ännu.

Att notera

- Kulturhusets koncept behöver fortsätta att utvecklas lokalmässigt, innehållsmässigt och kommunikativt för att utgöra ett stöd för Borås Konstmuseum i enlighet med den process som initierats av Kulturnämnden
- Kulturhuset bör aktiveras som mötesplats
- Lokaliseringen i Kulturhuset kan anses som kostnadseffektiv jämfört med vad extern lokalisering skulle kosta för motsvarande lokalyta

Läge i staden och omgivande miljö

Borås Konstmuseum ligger i Kulturhuset på P A Halls Terrass. Det är en vacker och luftig plats, en stor stenlagd piazza med utsikt över staden. Från Resecentrum är det inte mer än 15 minuters promenad. Platsen upplevs dock som avsides belägen. Det som bidrar till detta är dels höjdskillnaden, att man som besökare ska gå i uppförsbacke och i trappor en stor del av promenaden. Men ännu starkare bidrar den breda fyrfiliga motorled som utgörs av Kungsgatan. Här passerar en stark och tung trafik i ständigt brus. Vägen utgör en barriär såväl fysiskt som mentalt. Det finns en gångtunnel under vägen som är svår att upptäcka för den oinvigde.

Området runt P A Halls Terrass har en karaktär som är fint gestaltad, men som präglas av offentlig förvaltning, kansli- och skolmiljö genom det stora Bäckängsgymnasiet. Den närliggande Villastaden är elegant, men förmedlar samtidigt en viss slutenhet.

Man befinner sig långt ifrån det livliga flöde av strosande, shoppande, ätande och lekande människor som man ser överallt nere i centrum, i stadsparken och kring Viskan. Kontakten med det pulserande Simonsland med Borås högskola, Borås Kongress och Textile Fashion Center är också obefintlig.

Att notera

- Läget för Borås Konstmuseum är avskuret från naturliga rörelseflöden i staden
- Skyltningen som leder till Kulturhuset och konstmuseet behöver förbättras, såväl nere i stadens centrum, som i närmiljön kring museet

Uppdragen för Borås Konstmuseum i förhållande till resurser

Ett museums kärnuppdrag att samla, visa och vårda är som kommunicerande kärl. Det ska helst vara balans mellan dem och ett uppdrag inte verka på ett av de andras bekostnad. Snarare ska dessa kärnuppgifter stötta varandra.

Borås Konstmuseum har flera omfattande uppdrag. Förutom museets kärnuppdrag samla, visa, vårda konst åligger det museet att vara nav och motor i arbetet med offentlig gestaltning och hela den omfattande skulpturstad som vuxit fram i Borås. Vidare är museet arrangör i Borås Art Biennial som ordnas vartannat år. De regionala uppdragen inom rörlig bild och Lars Tunbjörk kräver särskild fokus och insatser. Speciellt uppdraget kring Lars Tunbjörk är otydligt och saknar en tydlig formulering kring förväntningar och målsättning. Parterna har en god dialog så det finns goda förutsättningar att utveckla detta. En utvecklingsplan bör formuleras mellan parterna.

En näraliggande möjlighet är att utveckla utställningsverksamheten runt fotografi och konstfotografi i stort, som en bärande och korresponderande del. Detta passar väl ihop med uppdragen inom samtidskonst och rörlig bild. Samverkan med till exempel HDK Valand inom fotografi skulle kunna vara ett steg att komma vidare.

Borås Konstmuseum har en hög produktionstakt och stort fokus på att producera utställningar och konsthändelser av toppkvalitet. Detta görs med begränsade personella resurser och tung logistik i museirummen. Medarbetarna är lösningsorienterade och inställda på att klara uppgiften, vilket också gett resultat i flera intressanta och uppmärksammade utställningar. Hög konstnärlig ambitionsnivå gäller både för utställningar inne i museet som aktiviteter kopplade till Borås Art Biennial.

När det gäller den offentliga gestaltningen och nyförärv av skulpturer är ambitionsnivån också mycket hög. Den nivå som skulpturstaden har tagits till kräver ju att man håller den höga standarden och helst adderar till denna. Under 2020 har verksamheten fått en förstärkning genom att en intendent för den offentliga konsten tillsatts. En tjänst som arkitekturpedagog har också tillskapats.

Eventuellt har ett starkt extrovert fokus och utställningsproduktion för Borås Konstmuseum under många år, gjort att det förmedlande uppdraget och att kommunikationen med publiken i olika kanaler inte haft samma kraft. Detsamma kan gälla för det inre arbetet att vårda och sköta konsten. Det inre arbetet med konstsamlingen har varit eftersatt i de delar som omfattar katalogisering och digitalisering. Detta arbete har nu prioriterats. Den mycket omfattande Vård- och underhållsplanen för offentlig konst i Borås som konstmuseets chef initierat är ett utmärkt initiativ som kommer att skapa bättre förutsättningar och ansvarsfördelning inom staden.

Det förefaller som att verksamheten i Borås Konstmuseum är betydligt mer omfattande än det kommunala driftsbidraget indikerar. År 2020 ”omsluter” museets övriga verksamhet en budget på 20 Mkr inklusive fondmedel, donationer och den löpande investeringsbudgeten för offentlig konst. Att det finns medel att tillgå är naturligtvis positivt för konststaden Borås. Men dessa olika verksamhetsdelar som ligger utanför löpande drift behöver synliggöras och resursberäknas utifrån arbetsuppgifternas verkliga omfattning. Personalstyrkan

bör dimensioneras utifrån det aktuella uppdraget, såväl kvantitativt som kvalitativt. Professionell kompetens är nyckeln för att kunna utveckla Borås Konstmuseum. Kommunens höga ambitionsnivå för konsten bör över tid avspeglas i resurser till Borås Konstmuseum. Risken vid underfinansiering är att man bygger upp ett ”isberg” av dolda uppgifter som inte blir utförda samt att medarbetare pressas för hårt.

Anslaget från Västra Götalandsregionen på 946 866 kr (2019) är blygsamt i förhållande till andra regionala konstinstitutioner. Med tanke på Borås Konstmuseums starka position, kvalitet och att museet representerar regionens näst största stad är det regionala bidraget anmärkningsvärt lågt.

	Regionalt bidrag (2020)
Akvarellmuseet, Tjörn	12 065 240 kr
Röda Sten, Göteborg	4 589 232 kr
Dalslands museum	1 603 746 kr
Konstmuseet i Skövde	1 021 632 kr
Borås Konstmuseum	946 866 kr

Textilmuseet har utvecklat en stark regional position genom att vara det enda museet i landet med särskilt fokus på textil. Textilmuseet fick 2020 ett regionalt bidrag på 3 900 921 kr. Uppdraget och det regionala stödet kommer att utökas 2021-2024 genom att museet får en samordnande roll för form- och designnoder i Västra Götalandsregionen.

Att notera

- Otydliga verksamhetsdelar i Borås Konstmuseum behöver synliggöras och resursanpassas utifrån sin verkliga omfattning. Detta gäller i synnerhet arbetet med konst i det offentliga rummet
- Medel för vård och underhåll av den offentliga konsten bör avsättas
- Ekonomiska medel för utställningar och programverksamhet är begränsade
- Den regionala rollen för Borås Konstmuseum bör utvecklas och stärkas i dialog med Västra Götalandsregionen
- Uppdrag som kan förstärkas regionalt är arbetet med att samordna rådgivning och resurser kring offentlig konstnärlig gestaltning för att i samarbete med kommunerna göra de offentliga miljöerna till mötesplatser för alla invånare
- Uppdrag som kan förstärkas regionalt är uppdraget kring fotografi med Lars Tunbjörks fotografiska gärning som bas
- Borås Konstmuseum bör stärka arbetet för ett vidgat deltagande – detta är prioriterat i den regionala kulturplanen
- En utvecklingsplan bör formuleras kring samarbetet med Lars Tunbjörk Stiftelse (LTS)

Uppdragens tydlighet

Det råder en viss otydlighet kring Borås Konstmuseums uppdrag hos en del personer som utredningen varit i kontakt med. Museets uppdrag kring samtidskonst uppfattas ibland som något smalt och exkluderande. En tydligare programförklaring kring museets uppdrag för samtidskonst, offentlig konst och fotografi bör kommuniceras. Några av de lokala konstaktiviteterna har flyttat ut från Borås Konstmuseum till Wärenstams konsthall och till Abecita Konstmuseum. Inköpen av konst från Borås och Sjuhäradsbygden som Tore G. Wärenstams stiftelse ursprungligen gjorde på initiativ av konstmuseet, ligger nu helt utanför museets radie och dessa verk visas heller inte i Borås Konstmuseum. Höstsalongen som arrangeras av Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening äger också rum på Wärenstams konsthall. Det som tidigare var Galleri 7 är nedlagt.

Utdelningen av Lars Tunbjörkpriset, vilket finansieras av Tore G. Wärenstams stiftelse, äger rum på Abecita Konstmuseum som också visar den efterföljande utställningen av pristagaren. Detta är starka och bra initiativ från dessa konsthallar, men det kan verka förvirrande för invånarna i Borås med aktiviteter kring Lars Tunbjörk på olika visningsplatser för konst. Det är Borås Konstmuseum som har det kulturpolitiska uppdraget från regionen och därför bör aktiviteter kring Tunbjörk samlas på museet för att stärka museets profil. Under utredningens gång har det beslutats att priset från och med 2021 ska delas ut på Borås Konstmuseum samt att pristagarutställningen ska visas här.

Borås Konstmuseum har ett stort uppdrag som bör kommuniceras tydligare. Detta stärker museets profil och tydliggör förväntningar. Utredningen föreslår en ny avsändarprofil där varumärket Borås Konstmuseum tillförs tre förklarande underliggande ”nivåer” i varumärket.

BORÅS KONSTMUSEUM

Museum för samtida konst

Konst i det offentliga rummet

Fotografi Lars Tunbjörk

Ny grafisk profil utarbetas i enlighet med detta förslag på svenska och engelska. Denna profil avspeglar bättre konstmuseets omfattande och unika uppdrag och ger öppningar för att stärka och utveckla museet i framtiden.

Att notera

- Borås Konstmuseum bör eftersträva större tydlighet i att kommunicera sitt uppdrag generellt
- Borås Konstmuseum bör få en ny avsändarprofil och grafisk profil
- Se över möjligheten att aktiviteter relaterade till Lars Tunbjörk äger rum på Borås Konstmuseum (under åtgärd)
- Se över möjlighet till samverkan med Textilmuseet kring aktiviteter inom textil konst- att dessa museer stärker varandra
- Kraften i det lokala konstlivet bör tas tillvara
- Sträva efter att skapa fler forum för dialog och utvecklingsarbete inom konst i samverkan med lokala aktörer, konstorganisationer, konstnärer och föreningar

Foto Amos Rex, Helsingfors

DEL D *Art Center*

Denna utredning ska enligt direktiven presentera ett idékoncept för ett framtida Art Center samt förslag på lokalisering av ett Art Center.

Denna del inleds med en diskussion av begreppet Art Center. Utredningen anser att detta begrepp kan vara problematiskt utifrån det idékoncept som vi förordar längre fram. Dock bibehåller vi begreppet Art Center som arbetsnamn i den fortsatta framställningen. Med ett Art Center avses i utredningens fortsättning ett ”nytt format” för att uppleva och möta konst i Borås. Namnet på detta ”nya format” föreslår vi att Borås bestämmer i ett senare skede om ett politiskt inriktningsbeslut fattas kring ett Art Center.

D1 BEGREPPET ART CENTER

Art Center är ett begrepp som nästan alltid betecknar en institution utan konstsamling och med någon slags pedagogiskt uppdrag. Inriktningen kan vara tillfälliga utställningar, men också handla om medskapande. I USA där begreppet används mest frekvent, handlar det om konstskolor eller utbildning i ”applied arts” ofta knutna till ett universitet eller annan utbildning. Främsta undantaget är Walker Art Center i Minneapolis som är ett privat konstmuseum, ett av de främsta för modern och samtida konst i USA.

I Sverige kan Art Center vara vad som helst från Martial Arts Center till butiker för konsthantverk. Gävle Konstcentrum är ett undantag, en kommunal konsthall, som faktiskt har hand om en samling som dock är deponerad på kommunala institutioner.

”Art” på engelska kan också betyda kultur i en bredare bemärkelse och inte direkt koppla till bildkonst. I Bryssel finns den framstående kulturinstitutionen BOZAR Centre for Fine Arts som omfattar bildkonst, musik, film, litteratur, teater, dans, arkitektur med mera.

FÖRVÄNTNINGAR PÅ ETT ART CENTER

Intervjupersoner i Borås har getts möjlighet att uttrycka förväntningar och önskemål kring vad ett möjligt Art Center skall innehålla, vilken roll/funktion det skall ha och format/organisation/lokalisering. Här redovisas en sammanfattning av intervjuerna:

INNEHÅLL ART CENTER

- Ett centrum för konst, skulptur/offentlig konst, foto, rörlig bild och samtida konstuttryck även digital kultur
- Kunna vara mycket smalt och samtidigt för den breda publiken
- Förstärka det Borås är bra på
- Borås DNA – förmågan att visualisera, anknyta till och spegla Borås
- Lars Tunbjörks fotoarv och foto generellt
- Attraktiv mötesplats med konsten som bas
- Koppla till skulpturer i staden och konstnärer bakom
- Pedagogisk uppgift; dåtid, nutid, framtid
- Tillåtande ytor, flexibilitet
- Mötesplats, visningsplats och resurs för konstlivet
- Residens för konstnärer
- Kunskap och forskning, koppla till akademi
- Koppla till innovationsmiljöer
- Ej vara spretigt, utan sammanhållet
- Konstsamlingen ska visas
- Professionellt, tätposition, resurser
- Digitala lösningar som speglar nutid, puls

ROLL/FUNKTION

- Skapa delaktighet och kontakt
- Bygga intresse för konst
- Locka ung publik
- Locka bred och ny publik, välkomnande
- Flashigt
- Hybridmiljöer
- Nytt och ”edgy”
- För familjer
- Hög aktivitet
- Konstpedagogik, visningar
- Plats för finsmakare, representation, internationella gäster
- Inte vara elitistiskt, viktigt med bredd inte bara spets
- Sänka trösklar till konsten
- Spegla intresset för stadsutveckling, hållbarhet, arkitektur, gestaltad livsmiljö
- Sköta relationen med närsamhället

FORMAT/ORGANISATION/LOKALISERING

- Ligga i förhållande till Viskan och Superparken, centralt i staden
- Hänsyn till Götalandsbanan
- Realistisk finansiering, passa Borås storlek
- Märkesbyggnad som höjer nivån på arkitekturen
- Häpnadsväckande byggnad som i sig själv utgör en skulptur
- Flexibel lösning
- Ligga lummigt
- Borås måste ha det lilla extra
- Bilda ett kluster av engagerade sponsorer och bidragsgivare
- Yteffektivt med tydlig struktur
- Ligga i stadskärnan, använda befintlig byggnad, tomma lokaler finns
- Skrytbygge kan ifrågasättas
- Fond med intressenter kan skapas
- Art Center kan vara en hävstång för ett område
- Kommunen tillhandahåller ramverket, platsen, byggnaden. Hitta partnerskap därefter
- Befintliga lokaler är svårt, blir lika dyrt som nybygge

FÖRSTUDIEN OM LARS TUNBJÖRK CENTER

En förstudie *Att levandegöra en fotografisk gärning* kring att skapa ett Lars Tunbjörk Center genomfördes av Borås Konstmuseum 2018.

Förstudien konstaterar att boråsfödde Lars Tunbjörk idag är den svenska fotograf som är mest känd i internationella konst- och bildjournalistiska kretsar och hans kvarlåtenskap är ett av de mest intressanta fotografiska materialen att arbeta vidare med. Borås har särskilda förutsättningar för att vara centralpunkt för Lars Tunbjörks foto genom hans starka koppling till orten. I Borås finns ett starkt engagemang från många parter med olika kompetenser, ingångar och nätverk.

L.A. Office Foto: Lars Tunbjörk

I en intervju som citeras säger Lars Tunbjörk ”Ett tag tänkte jag bara fotografera i Borås. Men det insåg jag ganska snart att det skulle jag inte stå ut med. Jag har däremot hållit mig kvar till stor del i den svenska småstaden och vardagen där. Det är det som intresserar mig mest, det vanligaste. Jag vill vända och vrida på det mest uppenbara.”

Förstudien framhåller att samverkan mellan rättighetsinnehavare, stad, region, privata stiftelser och högskola, ger möjlighet att med kraft skapa en miljö där bevarande, arkivarbete, utställningar, publikarbete, pedagogik, kunskapsproduktion och forskning går hand i hand.

Förstudien betonar tydliga samverkansformer mellan parterna samt att kompetens byggs upp i organisationen kring ett Lars Tunbjörk Center. En fotografisk utställningsverksamhet ställer krav på utställningsrum. Ljusinsläpp och ljussättning ska anpassas till ljuskänsliga material. Rummen ska vara flexibla och kunna utvecklas för olika infallsvinklar kring materialet. Förstudien påpekar att minst två utställningslokaler krävs för den förväntade verksamheten, varav den ena upplåts till en permanent utställning av Lars Tunbjörks livsgärning. Här presenteras fotografi, film, digitala presentationer, artiklar med mera. Önskemålet är att arkivet finns i anslutning till verksamhet.

Den andra utställningsdelen i ett fotografiskt center omfattar fotografiska verk av andra fotografer och konstnärer som på olika sätt kan fördjupa /utveckla den samling verk som verksamheten är byggd kring.

Förstudiens slutsatser är att arbeta framåt för att på lång sikt skapa ett nytt konstmuseum i Borås där Lars Tunbjörk Center finns i samma byggnad, men delvis har en separat organisation där Lars Tunbjörks Stiftelse och dess styrelse har ett verksamhetsansvar.

Kommentar till förstudien Lars Tunbjörk Center

Foto framstår som ett område där Borås stad ska satsa och utveckla. Här finns en stark tradition, många intressanta fotografer och engagerade konstaktörer t ex Abecita och Wärenstams. Västra Götalandsregionen har heller ingen konstinstitution som axlat rollen av professionellt centrum för fotografi. Det finns en möjlighet för Borås att vara föregångare inom området foto i Sverige och regionen.

Denna utredning instämmer i förstudiens beskrivning av möjligheterna och lämpligheten kring att utveckla det fotografiska arvet efter Lars Tunbjörk i Borås. Lars Tunbjörks fotografiska berättande är starkt kopplat till Borås identitet vilket ger en efterfrågad förankring och spegling av staden. En värdefull unik profil med en särskiljande kvalitet uppnås genom representationen av Lars Tunbjörk i ett framtida Art Center.

Att planera för dimensionering och organisationsformer i detta än så länge hypotetiska skede är inte meningsfullt. Steg ett i en process är att förorda en kommunal satsning på fotografi i ett Art Center och att få gehör för detta.

FÖRSLAG IDÉKONCEPT ART CENTER

Borås är unikt. Det finns en vilja i kommunen att utveckla konststaden och det finns privata aktörer som tar ansvar och visat att man vill vara med i processen.

Att skapa ett Borås Art Center ska bygga på en innehållslig idé som passar Borås behov, storlek, demografi och framtida utveckling. Kulturnämnden beskriver en önskan att nå målet att Borås blir en konststad med nationell och internationell lyskraft. Det är en ambitiös målsättning som kräver nysatsning men, också och kanske lika viktigt – att bygga på det som finns.

Utredningen bedömer att Borås Konstmuseum måste vara navet i en framtida satsning på ett Art Center. Här finns kunskapen, nätverken och auktoritet inom konstvärlden. Att bygga upp en nytt kvalitativt Art Center, frikopplat från Borås Konstmuseum bedömer vi som orealistiskt i en stad av Borås storlek. Ett mindre Art Center som en pendang eller komplement till Borås Konstmuseum skulle kräva resurser från kommunen, som vi bedömer istället ska användas för att utveckla det nuvarande museet som har ett mycket stort uppdrag och förhållandevis små resurser för drift. Lokalerna för Borås Konstmuseum är i behov av upprustning och modernisering, En större ombyggnad behöver göras om kommunen beslutar att museet ska vara kvar i Kulturhuset.

Redan nu bör Borås Konstmuseum förstärka sin närvaro och synlighet i staden genom olika konsthändelser. Det är en linje som Borås Konstmuseum redan slagit in på genom att arbeta med elastiska utställningsformer. Verksamheten behöver inte i alla lägen vara bunden till en byggnad och dess utställningsrum. En samtida konstinstitution arbetar med olika format för konsthändelser i det offentliga rummet. Borås utvecklar Art Biennial, tematiska aktiviteter, processbaserade aktiviteter och deltagarbaserade konstaktiviteter.

Den offentliga konsten och skulpturstaden är ett högprofilerat konstområde i Borås. Stora investeringar görs och har gjorts i den offentliga konsten. Detta konstområde bör därför ha en central och ännu starkare roll för ett nytt Art Center. Utvecklingsmöjligheterna är många och tacksamma eftersom Borås Konstmuseum redan har så stark position, hög aktivitet och värdefullt kunnande inom området.

FÖRSLAG:

- Inte skapa en ny konstinstitution utan bygga på det som finns – och göra det bättre.
- Ett Art Center utgörs av en konstinstitution där Borås Konstmuseum är kärnverksamheten.
- Art Center drivs som en kommunal angelägenhet. Samarbeten skapas utifrån denna bas.
- Art Center ska samla, visa och vårda konst samt skapa kunskap/ intresse kring konst, inklusive rörlig bild och offentlig konst/ skulptur samt urban konst.
- Art Center ska ha resurser att förankra och fördjupa kunskaper kring skulpturstaden, offentlig konst, permanenta gestaltningsuppdrag eller tillfälliga projekt i det offentliga rummet. Det bör finnas utställningsrum, faktarum, artist rooms, konstförmedlare med speciell inriktning på skulptur och offentlig konst.
- Art Center ska innehålla ett centrum för fotografi där Lars Tunbjörks fotografiska arv är en central byggsten. Kompetens kring foto och fotobaserad konst tillskapas.
- Urban konst inkorporeras under det nya Art Center som har ansvar för den konstnärliga utvecklingen av all konst i det offentliga rummet. Gatukonst, graffiti, muralmåleri, själv initierad konst.
- Art Center ska vara tillgängligt och centralt, mötesplats för konst och ha låga trösklar.
- Art Center ska eftersträva ökad delaktighet inom konst bland invånarna i Borås.
- Art Center ska ha publika ytor som hörsal och filmsal, Dessa ytor kan användas flexibelt för konst och kulturformer, t ex seminarier, konstnärssamtal och litteratursamtal.
- Art Center ska vara en resurs och professionell samverkanspart för konstnärer.
- Art Center ska ha en tätposition bland konstinstitutioner i Sverige.
- Art Center ska vara en attraktion som byggnad och besöksmål i sig själv med restaurang, café, butik, utemiljö.

D2 LOKALISERING AV ART CENTER

Denna utredning förordar en ny lokalisering av ett Art Center i Borås. Vi förhåller oss därför inte till en ombyggnad av det befintliga Kulturhuset till ett Art Center, vilket ju i och för sig är en möjlighet och i så fall kräver en djupare studie och egen utredning.

Om Borås Konstmuseum flyttar inställer sig frågan vilken verksamhet som skulle kunna lämpa sig för Kulturhuset istället. Kulturhusets koncept och höga byggnadskvalitet gör det angeläget att värna om att det blir en verksamhet som vidmakthåller den kulturella statusen och den ursprungliga intentionen. I diskussioner har det framskymtat ett intresse av att förstärka verksamheter som kan koppla till performativa konstarter och scenkonst; teater, musik, dans, samtida cirkus.

Black box för Borås stadsteater, flexibelt scenrum där spelplatser och publikplacering kan varieras.

Utveckla musikscenen i Borås. Musikutredningen 2019 pekar på olika behov för att utveckla stadens musikliv sedan bland annat Solbacken stängt sin verksamhet.

Utveckla ett samarbete med Regionteater Väst som producerar dans och teater för barn och unga och har sitt produktionshus i Borås, där föreställningar repeteras.

Samverkan med det närliggande Bäckängsgymnasiet med estetiskt program och profil.

LOKALYTOR OCH KRITERIER

Ytor

Det är svårt att uppskatta lokalytor i detta skede, men man kan arbeta med en skattning på 4000– 5000 kvadratmeter. Detta inkluderar publika ytor; utställningsytor för konst och foto, pedagogik, hörsal/filmsal, restaurang/café, butik, reception, mötesplatser, representation.

Vidare inkluderas ytor för personal och administration, arkiv, bibliotek, närmagasin, verkstad, förråd. Ytor för huvudmagasinet för konst inkluderas ej, utan lokaliseras på annat ställe i Borås.

Kriterier

Utredningen har i gemensam arbetsprocess formulerat dessa kriterier för lokalisering:

- Art Center är en egen byggnad med möjligheter till framtida utbyggnad och komplettering
- Art Center placeras i överensstämmelse med kommunens översiktsplan, utbyggnadsstrategi för levande växande stadskärna och planeringen av ”Superparken”
- Hänsyn ska tas till utbyggnaden av Götalandsbanan
- Art Center är en karaktärsbyggnad präglad av innovativ, kvalitativ och intressant arkitektur
- Art Center ligger på en tillgänglig och synlig plats i staden gärna i anslutning till Viskan
- Art Center utgör en ”dragare” och bidrar till trafik och flöden och positiv identitet där det lokaliseras
- Nära till kommunikationer
- Möjligheter till grön och lummig utemiljö

Översiktsplanen och Vision 2025 säger att centrum skall förtätas med mer boende och verksamheter, att kulturen är en självklar del i detta är givet.

Superparken är ett arbetsnamn på en tänkt grön huvudgata som löper från norr till söder. Superparken länkar samman de stora natur- och rekreationsområdena i vardera ändpunkt. På samma gång länkar parken de yttre delarna till de inre stadsdelarna. Parkens dragning gör att den länkar befintliga mötesplatser och parker på sin väg och kopplar på många pågående projekt. På sikt ska Superparken visa vägen och synliggöra stadens utveckling över tid.

En lokalisering av ett Art Center utmed den tänkta parken skulle stödja detta utvecklingsstråk.

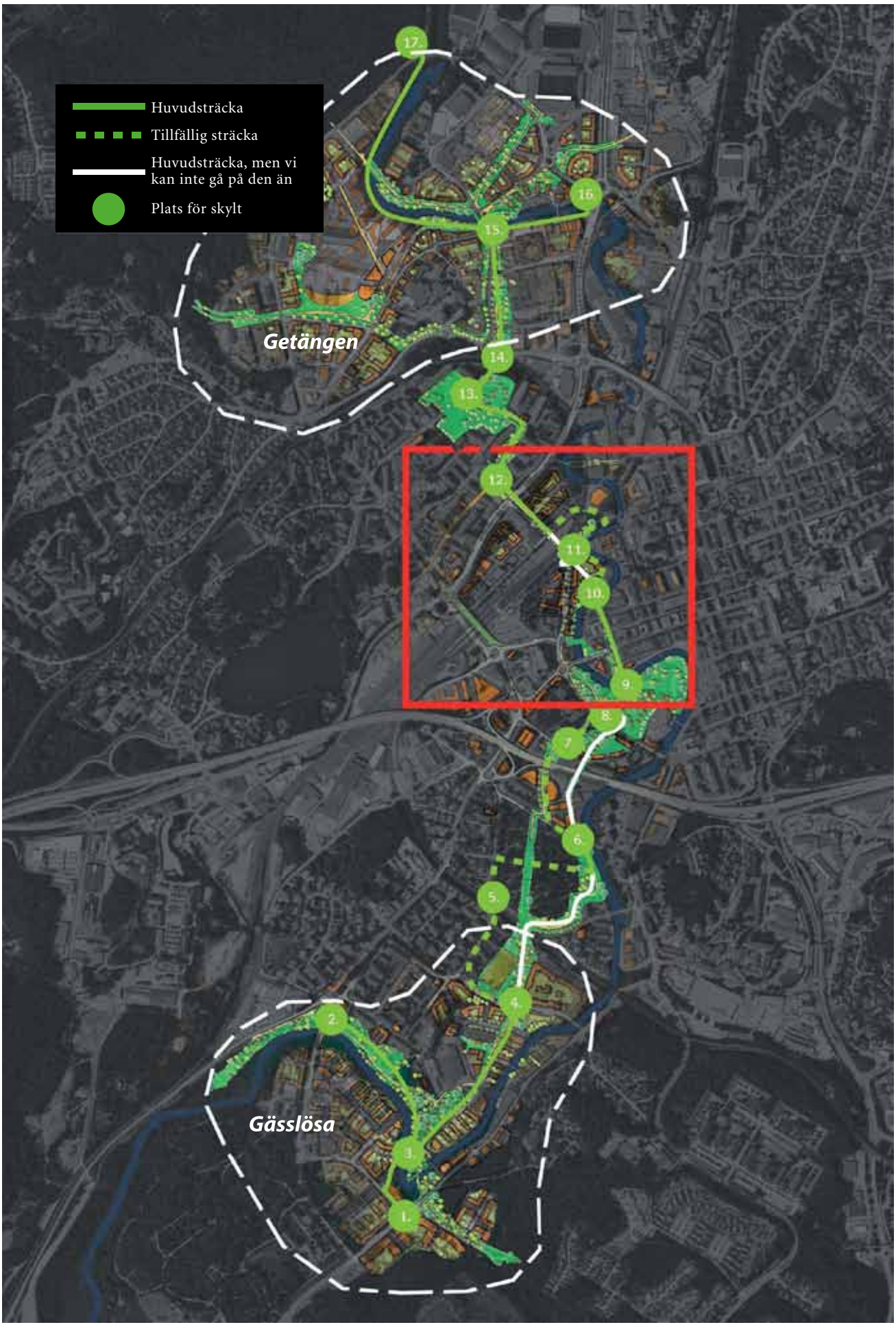

Det nya parkstråket med arbetsnamnet Superparken i Borås. De gröna punkterna visar fysiska informationstavlor längs den tänkta sträckningen av parken. Den röda rutan markerar området för lokaliseringar på sidan 49.

LOKALISERINGSALTERNATIV 1-6

Utredningen har identifierat sex möjliga lägen för en nybyggnation av ett Art Center. Dessa alternativ har samtliga stöd i aktuell stadsplanering. Samtliga platser är belägna på kommunens egen mark.

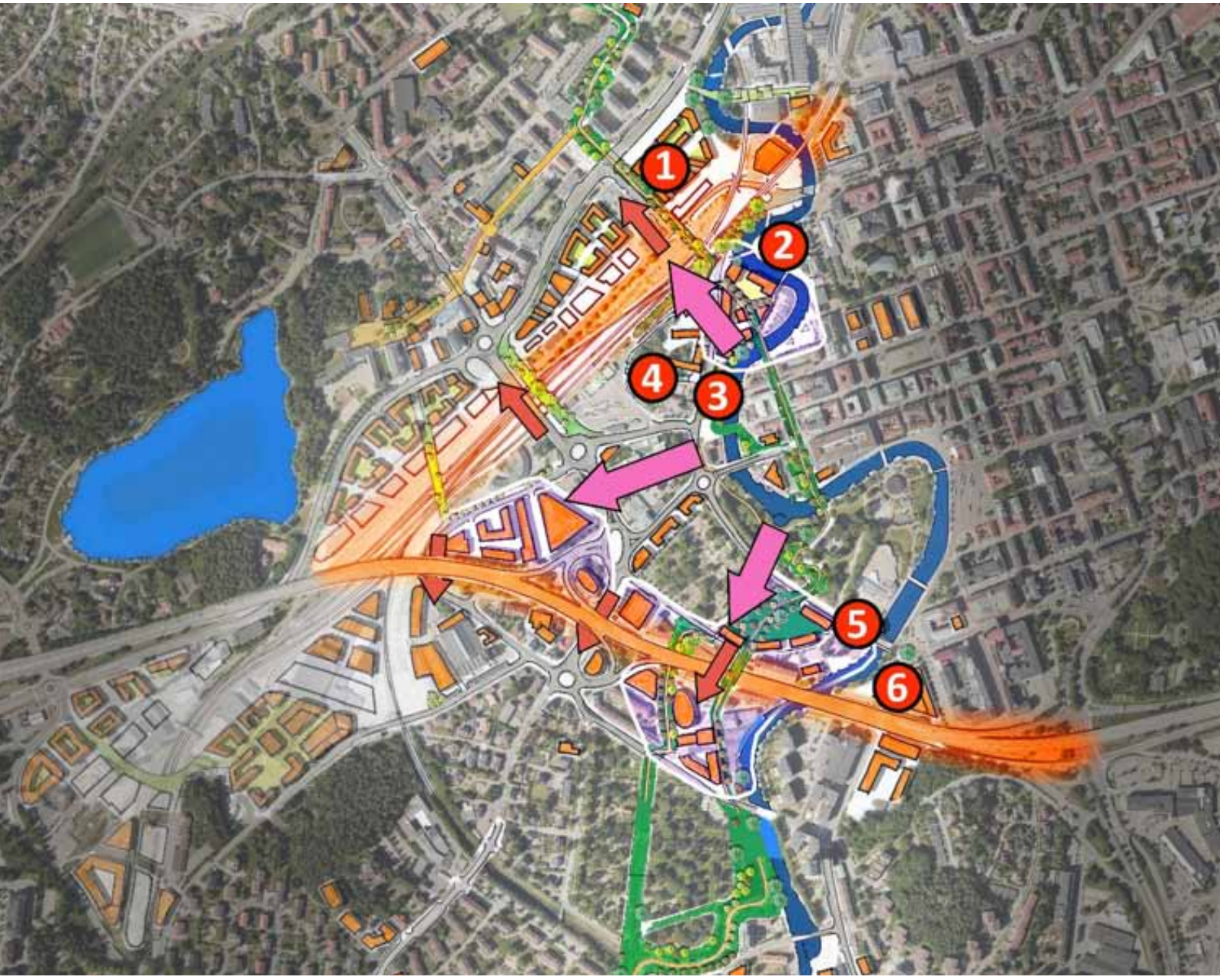

Kartan visar lokaliseringsalternativen 1-6. Pilarna visar hur projekten i väster ”drar” centrum över Viskan och vidare förbi barriärerna motorväg och järnväg.

1. Nedre Norrby
2. Electra
3. Krokhallstorget
4. Krokhallsberget
5. Viskaberg
6. Venus/Ulysses

ALTERNATIV 1: NEDRE NORRBY

Platsen
Terrasserna från tidigare bebyggelse där idag ”Allmänna väggen” är belägen, är en plats med flera höjdnivåer från Norrby Långgatas övre plan ner till det lägsta planet i ungefärlig höjd med spårområdet och stationen.

Stadsutveckling
Byggnation i detta läge skulle kunna utgöra en ”portal” som synliggör och knyter samman stadsdelen Norrby och stadskärnan. De olika höjdnivåerna kan bindas samman och skapa sammanhang, gatuliv och trygghet runt det kvarter som skulle utgöras av Art Center.

Genom tiderna har många visat intresse att etablera sig på platsen, något som skulle kunna utnyttjas till projektets fördel där fler funktioner skulle kunna blandas.

Adderas Superparken till detta skulle ett Art Center i detta läge agera brofundament på den norra sidan.

Genomförbarhet/tidsfönster
Detta alternativ måste avvakta Götalandsbanans eventuella placering. Beslut väntas under 2021-2022. Eventuella markföroreningar måste utredas.

ALTERNATIV 2: ELECTRA

Platsen
Här ligger idag transformatorstation och parkering sidan om kontoret för Borås Energi och Miljö. Platsen utmed Viskan har en vacker rumslighet, stillhet och lugn. Läget skulle med rätt arkitektonisk utformning kunna bli en ”juvel” grönt inbäddad och med Viskans stilla vattenspegel.

Stadsutveckling
Läget mitt i staden med Viskaholm på andra sidan gör att denna plats ytterligare kan införlivas i en tät stadskontext. Närheten till Textile Fashion Center och den dynamiska högskolemiljön är ett stort plus för att dra besökare och utgöra mötesplats för konst och kultur.

Genomförbarhet/tidsfönster
Ett genomförande är avhängigt den planerade transformatorstationens flytt till R40. Om den gamla kraftstationsbyggnaden ska ingå som komplement till en nybyggnad krävs fördjupad utredning kring alternativ lokal för Borås Energi och Miljö.

ALTERNATIV 3 KROKHALLSTORGET

Platsen
Krokhallstorget är till ytan en ganska liten plats som verkligen ligger i blickfånget från många viktiga stråk och platser. Idag används platsen huvudsakligen som parkeringsplats. Platsen är vackert belägen utmed Viskan.

Stadsutveckling
Detta är en utvecklingsbar och viktig del när staden ”kliver över Viskan”. Det finns planer på att anlägga en större busshållplats vid Sven Eriksongatan med bra läge i förhållande till Resecentrum.

Genomförbarhet/tidsfönster
Detta är en del av staden som snarast bör planeras och en lokalisering av ett Art Center här kan fungera som motor i planeringen.

ALTERNATIV 4: KROKHALLSBERGET

Platsen
Krokhallsberget är ett av alla ”miniberg” i centrala staden. Några sidor av berget är vackert grönklädda samt med delar av toppen som är trädbevuxen. Andra sidor och delar av toppen är sönderspängda och kraftigt ombyggda i betong så att naturen och dess värden är helt frånvarande. Berget rymmer idag en parkering i tre sammanhängande bergrum, samt några bergrum med andra funktioner.

Stadsutveckling
Berget tillhör samma oplanerade del av centrum som Krokshallstorget. Läget vid Resecentrum är strategiskt med ett mycket stort flöde av människor som passerar flera gånger om dagen. Möjlighet finns att skapa ett snitt genom berget och genom inglasning i passagen skapa ett spektakulärt skyltfönster för konststaden Borås. Rätt utformat av en framstående arkitekt eller konstnär kan platsen i sig själv bli ett unikt arkitektoniskt konstverk i naturmiljö. Inne i berget skapas utställningsrum som kan vara i storleken 2000–3000 kvadratmeter. Vidare kan restaurang och publika mötesplatser med fördel lokaliseras på bergets övre platåer där det idag är parkering.

Berget är till ytan väldigt stort. Det går att såga ut fler bergrum än de som redan finns.

Genomförbarhet/tidsfönster
Berget används idag för parkering inne i och uppe på. På utsidan är det inget som behöver planeras om i större utsträckning. Den bevuxna grönklädda ytorna mot stadens centrum bevaras.

ALTERNATIV 5: VISKABERG

Platsen
Sidan om Stadsparksbadet har det historiskt sett stått fabriksbyggnader som slutit rummet runt Sven Eriksongatan. En del av dessa fabrikers fundament finns kvar idag utmed Viskans kanter. På västra sidan av Sven Eriksongatan har det gjorts planprogram och ett detaljplanearbete är nära förestående. Platsen är relativt bullerutsatt från R40.

Stadsutveckling
Detta är en intressant plats främst ur aspekten att Pulsenområdet står inför omdaning till ett digitalt kluster. Denna lokalisering av Art Center ligger på vägen in till staden från Pulsen. Det är ett mycket naturskönt läge utmed Viskan som idag är lite bortglömt. Ett Art Center här skulle lysa upp och ligga som en ljuslykta mot Viskans vattenspegel.

Genomförbarhet/tidsfönster
I de kommande detaljplanerna i området kan eventuellt denna tomt ingå. Eftersom detaljplanearbetet startar ganska omgående skulle information om planer för Art Center vara av vikt.

ALTERNATIV 6: VENUS/ULYSSES

Platsen
Två markparkeringar nära stadens centrum som tidigare varit bebyggda med enklare stadsbebyggelse i form av både verksamheter och bostäder. Platserna gränsar mot R40, vilket ger relativt bullrig miljö. Platserna har ett bra skyltläge mot den passerande trafiken.

Stadsutveckling
Detta är en viktig passage/portal in till Druvefors. Det är det urbana stråk som växer starkast ut från stadskärnan. Ett Art Center i detta läge skulle fungera som en länk som ”läker” den lucka som i dag markparkeringarna utgör. Regionteater Väst ligger som nära granne, och Fabriksgatans intressanta industribyggnader gör att området känns väldigt urbant i ett större format än Borås innerstads i övrigt småskaliga och finmaskiga rutnäts gatumönster.

Genomförbarhet/tidsfönster
I dag består området enbart av markparkeringar. Eventuellt kan gällande stadsplan/detaljplan medge en lokalisering av Art Center, men detta behöver studeras särskilt.

D3 EN SAMTIDA KONSTINSTITUTION

MUSEETS ROLL

Konstmuseer och konstinstitutioner har en viktig roll i utvecklingen av samtidens lokalsamhälle. Den internationella museiorganisationen ICOM framhåller vikten av att den politiska nivån beaktar museernas centrala roll för en bra samhällsutveckling.

ICOMs råd lyder:

- Integrera museet och dess omgivningar i stadsplaneringen.
- Beakta museet som en plats för offentlig debatt och möten.
- Stödja museer som knutpunkter i kreativa kluster.

Culture an logical development: maximising the impact. OECD/ICOM 2019

Bilden skiftar i hur svenska kommuner har organiserat de offentliga konstinstitutionerna, men generellt är konsten ett kulturpolitiskt prioriterat område för utveckling och förstärkt kulturell infrastruktur.

Riksförbundet Sveriges Museer pekar ut ett antal tendenser som styr museirollen i framtiden:

- Generellt har museer en viktig roll att tillsammans med andra kunskapsinstitutioner som skolor och bibliotek hjälpa till med redskap för hur människor kan orientera sig i samtidens intensiva nyhets och informationsflöde.

- En viktig förändringsprocess är övergången från att vara ett museum om något till att vara för eller med någon. Att släppa in det omgivande samhället och diskutera vad ett museum är till för.

- Den nya digitala teknologin gör att människor inte längre är beredda att vara passiva mottagare av information, utan vill vara aktiva deltagare. Människor förväntar sig att vara ”medskapare” när de konsumerar olika slags upplevelser.

- Användningen av museets samlingar förändras, de är fortfarande mycket viktiga eftersom de skapar en naturlig kontaktyta mot besökarna. Men de behöver kontext skapad av museet eller av museet tillsammans med publiken som ”medskapare”.
- Vikten av ett inkluderande förhållningssätt även när det gäller inriktning och strategi.
- Under flertalet år har museum och universitet glidit ifrån varandra, trots att båda verksamheterna egentligen är beroende av varandra. Museerna behöver den senaste forskningen för att verksamheten ska behålla sin trovärdighet, och universiteten behöver museerna för att uppfylla ”den tredje uppgiften” – att dela med sig av kunskap.
- Lärandet och den pedagogiska rollen är central för museet. Detta gäller gentemot skolor, men också ur ett bredare perspektiv.

Känn dig som hemma i framtidens museum. Ett framtidsdokument från Riksförbundet Sveriges Museer, 2015.

Museilagen

Sverige fick en ny museilag år 2017. Lagen anger att ett museum ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Vidare att utställningar ska vara kunskapsbaserade, allsidiga samt att museet ska vara tillgängligt för alla och anpassat till användarnas olika förutsättningar.

Museilagen nämner särskilt att ett museum ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.

PRIORITERADE UPPGIFTER

Publika mötesplatser för konst har blivit viktiga och populära samtida arenor för en stads identitet och självreflektion. En attraktiv och intressant konstinstitution är en plats för upplevelser i kvalificerad och estetisk miljö som drar besökare och skapar mervärden och intäkter till en kommun.

Såväl konstmuseer som konsthallar satsar med stor energi, förutom på relevant utställningsverksamhet, på program, förmedling och pedagogik. Utveckling av publikt arbete och involvering av publik har hög prioritet generellt.

Idag fyller konsten alltmer ett experimenterande, ifrågasättande och utforskande utrymme i samhället. Konsten har blivit ett aktivitetsområde. Därför bör en samtida relevant konstinstitution som förvaltar konsten vara en kombination av utställningsrum, aktivitetshus, laboratorium och lärcenter. Dessa olika funktioner är en krävande kombination för den enskilda konstinstitutionen att klara av resursmässigt och kommunikativt. Publikens förväntningar är viktiga att ha i fokus. Ett aktivt relationsbyggande med olika målgrupper, inte minst med barn och unga, är centrala. På så sätt bygger institutionen en ny konstpublik för framtiden.

En kvalificerad konstinstitution är av stor vikt för det omgivande konstlivet och för att orten upplevs som intressant och dynamisk för konstnärer att verka i. Konstinstitutionen är en garant för kvalitet, utgör en arena för utställningar och konstaktiviteter som skapar vitalitet i konstlivet. Konstinstitutionen med sin kompetens, resurs och nätverk utgör en central del i konstens samhälleliga infrastruktur som i sin tur stödjer ideella och kommersiella delar av konstfältet.

Föreningen *Klister* som består av ett antal ledande konsthallar och konstmuseer i Sverige, däribland Borås Konstmuseum, argumenterar i en rapport för att samtidskonsten och dess arenor har en avgörande potential för fyra funktioner i dagens samhälle :

- Språk, alternativa sätt att förnimma och gestalta världen och existensen
- Bild-bildning, central medborgerlig kunskap/färdighet
- Visuell spetskompetens, inspirerar och inspireras av annan grundforskning
- Offentlighet, för medborgarna öppna rum för kritisk reflektion och meningsbildning

Dagens konstinstitution deltar ofta i samarbetsprojekt med lokala intressenter och är drivande i stadsutvecklingsprojekt. Ett aktivt nätverkande lokalt, nationellt och internationellt är kännetecknande. Dessa institutioner är på samma gång lokalt förankrade och konstnärliga spjutspetsar. Genom att serva medborgarna också i mindre och medelstora städer med samtidskonst av hög kvalitet bidrar de till att öka sin hemorts attraktionsvärde.

Inga undantag. Värdeskapande i små och medelstora samtidskonsthallar, Mikael Löfgren åt nätverket Klister.

KONSTMUSEER OCH KONSTHALLAR I SVERIGE

En del svenska kommuner har likt Borås ett kommunalt konstmuseum, andra har ett länsmuseum för kulturarv och konst. Många kommuner har endast en konsthall, ofta i anslutning till annan kulturverksamhet som bibliotek. Större kommuner som Malmö, Göteborg och Stockholm har såväl konstmuseer som konsthallar. Flera kommuner har under senaste decennierna skapat eller omskapat sina konstinstitutioner. De tidigare museerna har inte visat sig uppfylla dagens krav på klimat, teknik och logistik och det har varit svårt att utveckla konstverksamheten i dessa.

En del helt privata konsthallar har öppnat i Sverige under 2000-talet, det kan vara en näringslivsprofil som i rollen av mecenat finansierar och driver en konsthall. Det finns också konstcentra och utställningsplatser för samtidskonst som är konstnärsdrivna ofta med någon form av offentligt stöd eller bidrag.

Några exempel från svenska kommuner

Västerås Karlsgatan 2
Västerås kommun tillskapade efter utredning en ny kulturinstitution *Karlsgatan 2* i ombyggda ASEAs industribyggnader i centrala Västerås. Här samsas numera två museer; Västerås konstmuseum och Västmanlands läns museum. Västerås konstmuseum visar utställningar med framförallt svensk och nordisk samtidskonst och med verk ur stadens konstsamling. Västmanlands länsmuseum är ett kulturarvsmuseum. Konstmuseet disponerar 2600 kvm av den totala ytan på nästan 6000 kvm. Vissa ytor är gemensamma.

Kalmar Konstmuseum
Kalmar Konstmuseum öppnade 2008 i en ny byggnad i Kalmar stadspark. En internationell arkitekttävling och det vinnande förslaget av Tham & Videgård Arkitekter väckte stor uppmärksamhet och intresse. Museibyggnaden förbands med den tidigare restaurangbyggnaden från 40-talet som fanns i parken ritad av Sven Ivar Lind. Kalmar Konstmuseum är ett regionalt museum för Kalmar län med ansvar för det regionala Designarkivet. Konstmuseets hela yta är cirka 1600 kvm.

Bildmuseet Umeå
Bildmuseet i Umeå är en enhet inom Umeå universitets Konstnärliga Campus tillsammans med Konsthögskolan, Arkitekthögskolan, Designhögskolan och Humlab X. Bildmuseet är en konsthall för internationell samtidskonst och förvaltar universitetets samlingar. Bildmuseet fick en helt ny museibyggnad ritad av Henning Larsen Architects i samarbete med White 2012. Utställningsytan är 2000 kvm.

Eskilstuna konstmuseum
I en gammal industribyggnad med anor från 1917 finns numera Eskilstuna konstmuseum med en utställningsyta på 2600 kvm. Museet inrymmer även forskningsbiblioteket Svenskt barnbildarkiv.

Hallands konstmuseum
Hallands konstmuseum, är ett regionalt konstmuseum i Halmstad som ligger vid Nissan. Museet återinvigdes 2019 efter en om– och tillbyggnad. Den ursprungliga byggnaden är från 1933 och ritades av Ragnar Hjort. Vid om- och tillbyggnationen hade tillgänglighet högsta prioritet. En ny utställningsdel på 1700 kvm kompletterade det tidigare museet.

TATE MODERN – INSPIRATIONSEXEMPEL

Foton: Tate Modern och Jane Nilsson

Tate Modern öppnade år 2000 i det som tidigare hade varit Bank Side Power Station i London. Arkitektfirman Herzog & De Meuron stod för utformningen av ombyggnaden från kraftstation till ett museum för internationell modern konst och samtidskonst.

Tate Modern har sedan dess utvecklats med större ytor i Blavatnik Building och nya faciliteter för publiken. Tate Modern är idag en av Englands tre största attraktioner för turister.

Tate Modern är en verksamhet som är underställd en styrelse, *A Board of Trustees*, liksom de övriga museerna som ingår i Tates organisation. Finansieringen är baserad på stiftelsefonder, donationer och uppbär nationellt kulturstöd. En medlemsförening stödjer och bidrar till att Tate uppnår verksamhetens mål om tillgängliggörande av konst för publiken.

Samlingarna i Tate är naturligtvis enastående och bara på internet är mer än 70 000 konstverk tillgängliga varav många är av världsberömda konstnärer från olika epoker.

Det som ska framhållas här är emellertid inte samlingarnas rikedom, utan den inkluderande och tillmötesgående framtoning som Tate Modern uppvisar i sin kommunikation med besökare, olika intressenter och målgrupper.
Approachen är öppen och inbjudande i museets olika verksamhetsdelar. Det digitala museet är här utvecklat till inte bara ett komplement till det fysiska, utan som en i egen rätt minst lika intressant och givande verksamhet. Det digitala museet verkar parallellt med det fysiska.

Kommunikationen kring museet bygger på en medveten segmentering där publiken välkomnas med olika erbjudanden. Här finns *Tate Kids* för barn som möter digitala fylliga interaktiva hemsidor speciellt för dem. Tonen är lärande och bildande om konst på kvalificerad nivå, men lustfylld och lekfull med spel och quizz. *Tate Collective* är en medlemsklubb som är gratis för ungdomar 16-25 år. Museet ordnar specialdesignade visningar och exklusiva events för denna grupp. Det finns särskilda resurser för konststuderande där hjälp med karriär och ansökningar erbjuds.

Foto: Tate Modern och Jane Nilsson

En stor del av samlingen finns digitalt tillgänglig i *Collection om display.* Verken av till exempel Henri Matisse presenteras i bild och faktatext. I sammanhanget ges tips på böcker, filmer samt annat fördjupande material om Matisse. Här ges också köptips från museishopen på vad som kan inhandlas där.

För fördjupning i enskilda konstnärskap har museet skapat ett fyrtiotal särskilda Artist Rooms med separatutställningar. Dessa finns även digitalt tillgängliga.

Museet har en särskild kursverksamhet Learning at Tate som erbjuder kurser i huset och digitalt. Det finns särskilt lärcenter för familjer i *Clore Learning Center.*

För att skapa möten mellan konst och samhälle tillhandahålls ett särskilt stort mötesrum kallat *Tate Exchange*. Här erbjuds en öppen yta, ett samtalstorg för olika teman och reflektion och debatt.

Medlemmar i kundklubben *Members* har förutom särskilda förmåner också tillgång till flera exklusiva lokaler i museet; *Members Room, Members Bar* och ett särskilt rum för kreativitet, möten och arbete.

Den del av publiken som vill ha en ytterligare nära relation till Tate Modern erbjuds ett medlemskap i en egen klubb kallad Patrons. Fyra nivåer av *Patrons* finns; *Young, Silver, Gold och Platina.*

Företag och organisationer erbjuds att vara *Corporate Members* och kunna ta del av vernissager, utvalda visningar och festligheter på Tate Modern.

www.tate.org.uk

Annelundsparken. Foto Jane Nilsson

DEL E *Annelundsparken*

Detta avsnitt presenterar kriterier för konstnärlig gestaltning samt förslag till möjlig utveckling av konstnärlig gestaltning i Annelundsparken. Förslaget är framtaget i samverkan med Tekniska förvaltningen.

KORT OM ANNELUNDSPARKEN

HISTORIA

Annelund skapades av färgerifabrikören Ambrotius Butsch. Herrgårdsbyggnaden uppfördes som en sommarbostad 1827. Annelund fick sitt namn under den tid som handlanden Pehr Pettersson ägde det. Annelund var då ett landeri som omfattade nuvarande Villastaden och Annelundsskogen. Efter Pehr Pettersson övertog konsul Rémy Schwartz Annelund, därefter kom landeriet i fabrikör F A Anderssons händer och därefter övertog hans svärson Arvid Sprakarn. Annelundsskogen kom därför att kallas ”Sprakarns skog”.

1884 köpte staden en del av Annelundsskogen för att anlägga en vattenreservoar som var i drift framtill 1928.

Borås stad köpte Annelundsparken och den gamla villan 1945. Året därpå utlystes en pristävling för stadsplaneringen av Annelundsområdet. Det skulle finnas plats för bostäder, skola och teater. Snart dock väcktes motioner om att bevara Annelunds parkområde. 1960 ändrades stadsplanen så att Annelundsparken blev parkmark. Då var den gamla villan borta, den förstördes i en brand 1959.

I mitten på 60-talet ställdes parken i ordning. Terrasserna rustades upp. Vattenreservoaren revs och en lekplats anlades på platsen. Nya vägar gjordes och de gamla lades om.

Annelundsparken har idag två prominenta byggnader; Villa Solbacken och Annelundsvillan som bägge är i kommunens ägo.

VILLA SOLBACKEN

Ursprungligen var Villa Solbacken en större privatvilla uppförd i slutet av 1800-talet i den tidens stil med snickarglädje och tinnar och torn. Under åren har stora ombyggnader gjorts. Idag framstår exteriören mer som en villa i 30- eller 40-tals stil med fina detaljer. Interiört finns delar av den gamla inredningen kvar med bland annat vackra träsniderier.

Villa Solbacken köptes 1957 av Borås kommun. 1967 renoverades villan och blev en fritidsgård. 1984 tog föreningen Rockborgen över som hyresgäster. Rockborgen lämnade villan 2019 som nu står tom.

Kulturnämnden har beslutat att överlåta fastigheten till Lokalförsörjningsförvaltningens lokalbank.

ANNELUNDSVILLAN

Den nuvarande Annelundsvillan byggdes i mitten på 1930-talet och ligger söder om den gamla villans plats.

Annelundsvillan. Foto Jane Nilsson

Annelundsvillan byggdes 1934 till dåvarande VD i AB Svenskt Konstsilke Nils Hörstadius. Villan ritades av arkitekten R O Svensson, Göteborg med hjälp av Harald Ericson, stadsarkitekten i Borås. Tomten hade vid tiden för bygget ett lummigt, exklusivt och avskilt läge i Annelundsparken. Motorvägen Riksväg 40 som drogs fram 1970-71 innebar en drastisk förändring av förutsättningarna för denna villa.

Byggnaden har en utpräglad funktionalistisk stildräkt med ett formspråk som ansluter till tidens ideal. Byggnaden är exteriört välbevarad med originaldetaljer. Byggnaden ägs sedan slutet av 1960-talet av Borås kommun, och används som representations- och festlokaler under namnet Annelundsvillan.

Fastigheten ligger mycket exponerat utmed Riksväg 40 i det sydvästra hörnet av den stora Annelundsparken. Delar av tomten mot söder har tagits i anspråk av motorvägen. Byggnaden omges av uppvuxna lövträd som skänker visst skydd från insyn. Byggnaden är skyddad i detaljplan och utpekad i kulturmiljöprogram.

Byggnaden är anslående och djärv och väckte på sin tid både beundran och häpnad. Tidskriften Svenska hem i ord och bilder skriver 1938 om makarna Hörstadius vackra Boråshem vars ”röda tegelmassa med sin djärva konstruktion sticker vackert av mot himmelens blå och trädgårdens grönska”.

PARKENS KARAKTÄR

Annelundsparken är en av Borås äldsta parker och utgör det viktigaste och mest tillgängliga grönområdet för boende i östra centrum. Parken som är kuperad består dels av en naturdel i norr med stigar i en uppvuxen tall- och bokskog. Den andra delen i söder, kringgärdad av Kungsgatan samt riksväg 40, är av mer anlagd karaktär och terrasserad med fruktträd och planteringar.

Annelundsparken är 91 400 kvadratmeter stor och mer än halva arealen är naturpark. På försommaren blommar här azaleor och rhododendron och på en av terrasserna finns ett pionsortiment med ett 80-tal sorter. På nedre terrassen finns en fruktträdgård med bland annat frukthäckar, kordongträd, familjeträd och högstamträd. Bland bärbuskarna finns hallon, vinbär, krusbär, blåbär, taybär och lingon.

I parken finns en kolonistuga och boulebana samt en utflyktslekplats kallad Lekfortet. Parkens trädbestånd består av tall, bok, ek, björk, al, rönn och hägg.

En bronsskulptur Lachesis (1962) av konstnären Åke Jönsson är placerad vid trapporna ner mot Kungsleden (Riksväg 42).

En mindre utredning gjordes gemensamt av Kulturnämnden och Tekniska nämnden 2019 kring förutsättningar att skapa en skulpturpark samt hur allmän upprustning/utveckling av Annelundsparken skulle kunna ske. I direktiven till nämnderna framgick att växtligheten i parken skulle vara i fokus.

Utredningen konstaterar att Annelundsparken erbjuder ytor för motion och rekreation. Utredningen bedömer att parken ska utveckla den karaktär som parken har. Parken används flitigt av barnfamiljer, motionärer och äldre. Närheten till fullskalig natur uppskattas av barnfamiljer. De äldre träffas ofta vid koloniträdgården eller boulebanan. Belysningen i parkens stråk är fullt utbyggda för motionärer.

Utredningen 2019 nämner fem förbättringsförslag:

- Förbättrade entréer till parken
- Möjligheter till naturlek i norra delen av parken
- Skärm mot motorvägen
- Utökat växtsortiment
- Stadsodling

FÖRSLAG TILL UTVECKLING

Med utgångspunkt i tidigare diskussioner och samråd med Tekniska förvaltningen föreslås att utveckling av konstnärlig gestaltning sker med utgångspunkt i parkens särskilda förutsättningar och med växtligheten i fokus. Bedömningen är att zonen nedanför Annelundsvillan den så kallade Årstidsträdgården kan utvecklas för aktiviteter och ansluta till villan som eventuellt kan förstärkas som mötesplats, café med mera. På så sätt får parken ett centrum som är attraktivt för umgänge i en fin kulturmiljö. Bullerskydd bör övervägas här för att skapa en avskärmad miljö. Konstnärlig utsmyckning som bygger på platsens förutsättningar, som kopplar till växtlighet, blommor, träd kanske av karaktären landart skulle kunna passa

Vidare utpekas ett antal specifika avsnitt av parken som kan göras intressanta och ge förhöjd kulturell upplevelse genom platsspecifika konstnärliga installationer av ljus och ljud med mera. Dessa lösningar ska arbetas fram med professionella konstnärer genom utlysningar från kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum i samråd med Tekniska förvaltningen.

Kriterier för konstnärlig gestaltning i Annelundsparken:

- Konstnärlig gestaltning i Annelundsparken ska ha en särskiljande karaktär mot övriga skulpturstaden Borås.
- Platsspecifik gestaltning utifrån parkens och trädgårdens karaktär.
- Karaktären i parkens skogsavsnitt ska bevaras och installationer ska inte störa den ekologiska miljön och dess funktion.
- Parkens karaktär som en plats för lekfulla och kreativa aktiviteter i naturen ska finnas kvar och konstverk ska ha en robust karaktär.
- Undvika att skapa konflikter i den befintliga miljön. Gestaltningen ska ta avstamp i och förhålla sig till platsen.
- Fortsatt utveckling av Annelundsparkens konstnärliga gestaltning ska ske gemensamt mellan Kulturförvaltning och Teknisk förvaltning.

Möjliga platser för utveckling av konstnärlig gestaltning:

1 Terrassavsnitten

Denna del av parken har olika avsnitt av terrasserad parkmiljö; entré-terrass, rekreativ-terrass, pion-terrass och fruktträdgård. Detta avsnitt av parken bedömer Tekniska förvaltningen är relativt ”färdigmöblerat”, med de inslag av växtlighet och blommor som finns. Möjlighet finns att den del som kallas rekreativ-terrass kan tillföras ett permanent konstverk/skulptur för att förhöja platsen. Här har tidigare stått en skulptur av Claes Hake.

2 Entré från Nyckelbergsrondellen

En förbättrad entré mot nord/öst vid Nyckelbergsrondellen bör skapas. Denna entré förses med en välkomnande portik och ett permanent konstverk/skulptur i anslutning till platsen.

3 Området nedanför Annelundsvillan / Årstidsträdgården

Denna plats har fyra”trädgårdsrum” som är lämpliga att utveckla. De ansluter till koloni-trädgården och Boulebanan och är redan en plats för möten, odling och umgänge.

Denna plats ramas in av en tät granhäck idag. Möjlighet att komplettera den kraftiga granhäcken med bullerskydd skulle kunna undersökas.

Detta område kan tillföras verk som baseras i platsspecifik konstnärlig gestaltning utifrån parkens och trädgårdens karaktär. Konstnärlig utsmyckning som bygger på platsens förutsättningar, som kopplar till växtlighet, blommor, träd kanske av karaktären landart skulle kunna passa.

Lämpligt kan vara att utgå från ett anslag som kopplar till familjer, barn och boråsaren som vill göra en näraliggande utflykt. Gärna med inslag av medskapande och interaktivitet.

Caféverksamhet och uteservering i den näraliggande Annelundsvillan skulle kunna undersökas. Att aktivera den arkitektoniskt och för Borås kulturhistoriskt värdefulla Annelundsvillan med det konstnärliga arvet efter den legendariske stadsarkitekten Harald Ericson är en extra bonus om denna del av parken utvecklas och förädlas.

4 Lågpunktsområdet med bäck längs med fjärde Villagatan

Ett spännande, fantasieggande avsnitt av parken med en bäck och rik växtlighet. Detta avsnitt skulle kunna passa för en konstnärlig installation av upplevelsekaraktär. Ett ljusbaserat verk och/eller landart skulle kunna fungera på platsen.

5 Bokskogen på kullen

Ett avsnitt av parken med riklig bokskog som är avskärmad och tyst från buller. Detta avsnitt skulle kunna lämpa sig för en konstnärlig installation av upplevelsekaraktär. Ett ljudbaserat verk skulle kunna passa.

6 Centrala platsen med bänkar

En öppen plats med bänkar som ligger i ett tyst avsnitt av parken. Detta avsnitt skulle kunna lämpa sig för en konstnärlig installation av upplevelsekaraktär. Ett ljusbaserat verk skulle kunna passa.

KARTA ÖVER PARKEN OCH FÖRESLAGNA PLATSER

Vänligen se nästa sida!

På kartan visas de olika platser i parken som kan lämpa sig för konstnärlig gestaltning på olika sätt.

Walking to Borås av Jim Dine. Foto: Emil Dahlqvist

DEL F *Rekommendationer*

UTVECKLINGSSTRATEGI KONSTSTADEN BORÅS

INLEDNING

Borås kulturnämnds vision är att staden ska bli en konststad med nationell och internationell lyskraft. Som utredningen visat har Borås ett gott utgångsläge och stora satsningar och engagemang inom konst.

För att skapa förutsättningar för att förverkliga visionen följer här ett förslag till utvecklingsstrategi och insatser. Insatserna är inlagda i tre tidsintervall; 2021–2023, 2024–2025 samt 2025–2030.

FÖLJANDE STEG INGÅR:

- **Analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot (SWOT)**
- **Övergripande målbild**
- **Fyra strategiska processer, insatser, tidsperiod**

1	Utveckla Borås Konstmuseum
2	Utveckla Konst i det offentliga rummet/skulpturstaden
3	Utveckla Samverkan & Profilering
4	Förberedande arbete Art Center *

*) om politiskt inriktningsbeslut

SWOT-Analys

En överblick över styrkor och svagheter hos Borås som konststad i en SWOT-Analys.

STYRKOR

Kreativ och djärv stad
Gott rykte kulturstad
Boråsarna stolta över konsten
Borås Konstmuseum hög kvalitet och gott rykte
Intresse för visuell kultur, design, form
Textilmuseet en framgång
Skulpturstaden hög klass
Borås Art Biennial
Stort engagemang, intresse och kunskap
Privata finansiärer och kommun samverkar
Flera starka arenor för konst och utställningar
Abecita konstmuseum och Wärenstams konsthall
Framgång gatukonst/muralmålningar av TME
Stark historia och scen för fotografi
Goda kommunikationer fr/till Göteborg
Grön och vacker stad
Utvecklingen av miljöer vid Viskan

SVAGHETER

Svagt kommunicerad profil externt för konststaden
Borås Konstmuseum är anonymt
Kulturhuset har hamnat avsides
Kulturhuset behöver aktiveras som mötesplats
Svag skyltning och signaler i stadsrummet
Borås Konstmuseums uppdrag otydligt
Borås Konstmuseums lokaler har problem
Kommunal samverkan inom konst kan förstärkas
Skulpturstaden speglas inte i utställningsrum
Förmedling och visning av skulpturparken och konstnärer bakom kan stärkas
Svag regional position för Borås som konststad
Saknas kunskap om konstbesökare
Uppdraget Lars Tunbjörk saknar utvecklingsplan
Policy för fortsatt utveckling av skulpturstad och konst i offentligt rum saknas
Svag koppling till Göteborgs konstscen och akademi
Svag koppling mellan konst och högskola

MÖJLIGHETER

Inflyttning
Studentstad
Stadsutveckling, Superparken mm
Finns mark att bygga Art Center
Starkare position i Västra Götaland
Lars Tunbjörk – utveckla
Regional kulturpolitik och samverkan
Digitalisering och IT
Borås Högskola och HDK Valand
Götalandsbanan
Stad att flytta till
Politik för Gestaltad livsmiljö
Samverkan i en stark kommun

HOT

Delad stad - Integrationsproblem
Samhällsekonomi
Ökad konkurrens av upplevelser
Konstpubliken förändras – att nå nya grupper och ny publik krävande

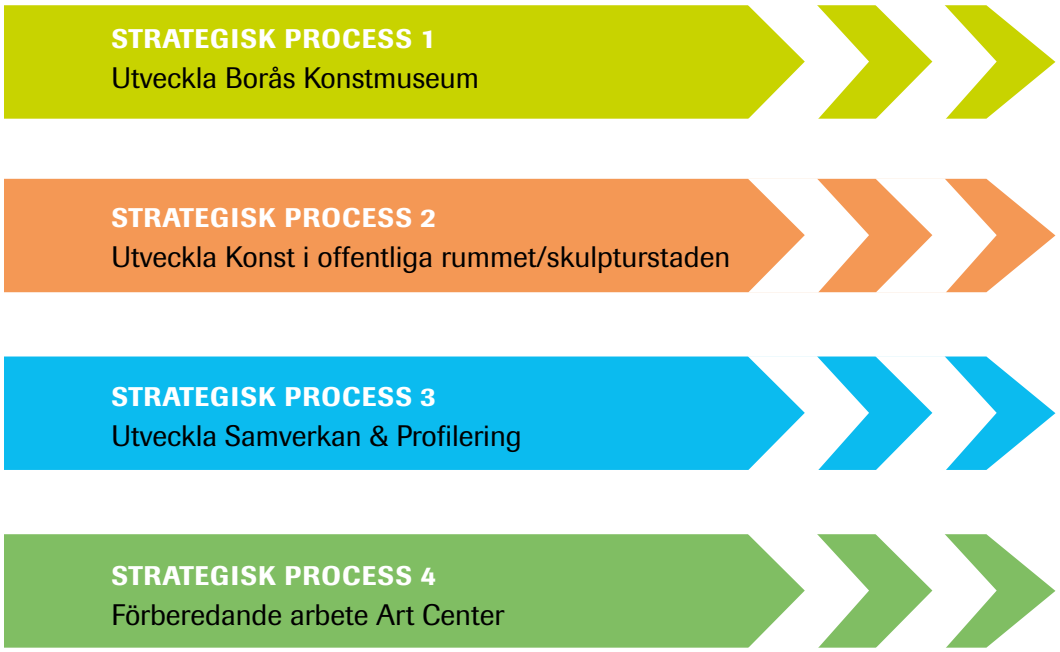

GEMENSAM MÅLBILD

KONSTSTADEN BORÅS

- BORÅS ÄR EN KONSTSTAD MED NATIONELL OCH INTERNATIONELL LYSKRAFT
- BORÅS STAD HAR HÖGSTA KVALITET PÅ KONST I UTSTÄLLNINGSRUM OCH I OFFENTLIGT RUM
- I BORÅS ÄR KONSTUPPLEVELSEN EN ANLEDNING ATT BESÖKA STADEN

1 STRATEGISK PROCESS
Utveckla Borås Konstmuseum

Borås Konstmuseum
Museum för samtida konst
Konst i det offentliga rummet
Fotografi Lars Tunbjörk

Borås Konstmuseum är navet för utveckling av konststaden Borås. Museet bör utvecklas lokalmässigt och få en arbetsmiljö som fungerar bättre. Vissa lokalanpassningar bör göras brådskande. Profilen ska göras tydligare och attraktiv samt spegla museets uppgifter. Kulturhuset som mötesplats behöver bli mer praktisk, välkomnande och lättillgänglig och locka både boråsare och externa besökare. Publikarbete bör utvecklas och museet ska utvecklas som mötesplats för umgänge, aktiviteter och kunskap. Nya digitala lösningar för att uppleva konst utvecklas.

Insatser	2021–2023	2024–2025	2025–2030
Åtgärder lokaler enligt prioritetslista *)	X	X	
Tillgänglighetsanpassning	X	X	
Åtgärder arbetsmiljö och säkerhet	X	X	
Nytt magasin för konst	X	X	
Ombyggnad/förnyelse entré	X	X	
Förtydliga och kommunicera uppdrag	X	X	
Ny grafisk profil för Borås Konstmuseum	X		
Policy för inköp och förvärv till samlingen	X		
Skyltning Kulturhuset	X	X	X
Aktivera P A Halls plats i Art Biennial	X	X	X
Samarbeten Art Biennial 2021 TME +Textilmuseum	X		
Stärkt regionalt uppdrag i kulturplan VGR		X	X
Lars Tunbjörk uppdraget: Utvecklingsplan med LTS	X	X	
Samla aktiviteter Lars Tunbjörk	X	X	
Utveckla foto och fotobaserad konst bredare generellt	X	X	
Samverkan med Högskola/akademi foto HDK Valand		X	X
Synkronisera uppdrag kring textil konst med Textilmuseet	X		
Tillgängliggöra och visa offentlig konst/skulpturstaden	X	X	X
Ökad samverkan kring gestaltad livsmiljö	X	X	X
(kommunens förvaltningar)			
Digitalisering av konstsamling inkl skulpturer och digitalt			
tillgängliggöra kunskap om verk och konstnärer	X	X	X
Plan för vidgat deltagande och publikutveckling	X	X	X
Starta forum för dialog med lokalt konstliv	X	X	
Samverkansavtal Tore G. Wärenstams Stiftelse	X		

*) prioritetslista för åtgärder i lokaler redovisas separat

2 STRATEGISK PROCESS
Utveckla Konst i offentliga rummet/skulpturstaden

Insatser	**2021–2023**	**2024–2025**	**2025–2030**
Policy för utveckling av bestånd/samling	X	X	
• *Ökad representativitet*			
• *Utveckling av platser och stadsdelar*			
• *Typ av offentlig konst*			
Riktlinjer	X		
• *Definition*			
• *Ansvar för arbetsprocesser*			
• *Handläggningsrutiner*			
• *Ansvar förmedling, förankring, dialog*			
• *Samverksformer*			
Gatukonst samordnas med övrig konstnärlig gestaltning	X	X	X
Skyltning/information i stadsrummet	X		
Skyltning/signal vid Resecentrum	X		
Vård – och underhållsplan offentlig konst	X	X	X
Ekonomiska medel för vård och underhåll	X	X	X
Positionera Borås som regional och nationell kunskapsnod för Gestaltad livsmiljö	X	X	

3 STRATEGISK PROCESS
Utveckling av samverkan/profilering

Skapa en plattform/forum, *Borås Art*, för samarbete och profilering kring konst. Detta för att kraftsamla kring utveckling av Borås som konststad. Aktiviteter kring samverkan kan kopplas till denna plattform t ex nätverk och fundraising.

Denna plattform bör ha representation från de kommunala aktörer som arbetar med konst på olika sätt, kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum, TME, Textilmuseet, Samhällsbyggnadsförvaltning och Teknisk förvaltning. Beroende på uppgift skapas tillfälliga projektgrupper och work-shops med andra intressenter till exempel närings-livet, föreningar och konstorganisationer för att arbeta med utvecklingsfrågor.

Inför arbetet med att bygga ett eventuellt nytt Art Center är denna modell lämplig och tydlig.

Insatser	2021–2023	2024–2025	2025–2030
Sjösätt och använd ny plattform	X	X	X

BORÅS ART

Network
Fundraising
Ideas!
Dialogue

Denna plattform kan också utgöra avsändarprofil och användas i en samlad kommunikation externt för att få större genomslag och tydligare avsändare kring aktiviteter. Ett exempel:

Sculpture Walks
Biennial 2023
No Limit Street Art
Gardens & Food festival
Photo festival

4 STRATEGISK PROCESS
Förberedande arbete för Art Center

Om den politiska nivån i Borås beslutar om ett inriktningsbeslut för att bygga ett Art Center i Borås krävs förberedande insatser i olika steg. Denna utredning har skissat på olika lokaliseringslägen för ett nybyggt Art Center. Möjligheter till ombyggnader och till användning av befintliga byggnader har inte utretts i detta sammanhang.

Om Borås Konstmuseum ska flytta bör alternativ lämplig användning av kulturhuset utredas särskilt.

Insatser	**2021–2023**	**2024–2025**	**2025–2030**
Politiskt inriktningsbeslut	X		
Förstudie och kravspecifikation Art Center	X	X	
Dialog intressenter t ex VGR, LTS, Högskola, Näringsliv	X	X	
Alternativ användning av konstmuseets lokaler	X	X	
Politiskt beslut om genomförande Art Center		X	
Finansieringsmöjligheter		X	X
Anpassning av lokaler i Kulturhuset för ny brukare			X
Lokaliseringsbeslut Art Center		X	
Arkitekttävling		X	
Projektering		X →	
Byggnation			X →

Bilaga 1

Prioritetslista åtgärder lokaler i Borås Konstmuseum (se del C)

- Undersöka möjligheter till externt belägna nya klimatanpassade magasin för konstförvaring
- Byta ut låssystem för konstmagasinen (avhängigt lösning på magasinets lokalisering)
- Tillgänglighetsanpassning för besökare utifrån särskild behovsanalys
- Förnyelse och ombyggnad av entrén till konstmuseet – skapa attraktiv miljö både inifrån och utifrån
- Automatiska sensordörrar vid entrén
- Översyn av personalens rum och behov
- Undersöka möjligheter till transporthiss på utsidan
- Breddad lastingång
- Förbättrat ljussystem som är anpassat och datorstyrt
- Införskaffande av pelarlift och vagnar
- Komplettera P A Hallrummet och uppdatera inredning
- Sanering av klorfenoler enligt tidigare beslut

INTERVJUER OCH KÄLLOR

Intervjuer

Robin Alfengård, Borås Konstmuseum
Lars Gustaf Andersson, Kulturnämnden Borås (L)
Sara Andersson, Kulturnämnden Borås (S)
Annette Persson Carlson, Kommunstyrelsen Borås (M)
Andreas Exner, Kommunstyrelsen (SD)
Oskar Ekstrand, Borås Konstmuseum
Eva Eriksdotter, Borås Konstmuseum
Ulrika Flink, Konsthall C Stockholm
Eva-Lotta Franzén, Kulturförvaltningen
Paul Frankenius, Frankenius Equity
Lena From, Statens Konstråd
Falco Güldenpfennig, Kulturnämnden Borås (KD)
Caroline Gustafsson, Borås Konstmuseum
Ylva Gustafsson, Koncernkontoret Västra Götalandsregionen, avdelning kultur
Fredrik Hjelm, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Bosse Johansson, Sparbanken Sjuhärad
Ulrika Kullenberg, Borås Kulturhistoriska museer
Elisabeth Lundgren, Lars Tunbjörks Stiftelse (LTS)
Anna Lönnquist, Borås Konstmuseum
Richard Mattsson, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Maud Nycander, rättighetsinnehavare Lars Tunbjörks fotografi
Marie Nyman, Borås Stadsteater
Hasse Persson, Abecita Konstmuseum
Helena Ransjö Alcenius, Borås TME
Agneta Redher, Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening
Samhällsbyggnadsnämndens presidium, gruppsamtal med Morgan Hjalmarsson (L) och Bengt-Arne Bohlin (S). Lars-Gunnar Comén (M), hade förhinder
Anton Spets, Tekniska förvaltningen
Anna Svalander, Kommunstyrelsen (L)
Theo Ågren. KRO Sjuhärad
Jan Öjmertz, Tore G. Wärenstams Stiftelse

Allmänna källor

Att levandegöra en fotografisk gärning, Lars Tunbjörk Center, 2018, Borås Konstmuseum, texter av Karolina Pahlén, Göran Odbratt

Bilden av Borås – en studie, rapport maj 2019, Robert Gelmanovski

Borås har fått tillbaka självförtroendet, SR P1 6 september 2018, Mark Isitt
https://sverigesradio.se/avsnitt/1142843

Culture and logical development: maximising the impact. Guide for Local Governments, Communities and Museums, OECD/ICOM 2019 http://www.oecd.org/cfe/leed/oecd-icom-guide.htm

Fantastisk tidsresa till ett oborstat 90-tal, recension *Generation – en spegling av 1990-talets konstscen* Dan Jönsson, DN 29 oktober 2020

Framtidens konstverksamhet, Utredningsrapport, Uppsala kommun, 2020

Framtida konstverksamhet i Uppsala kommun, Förstudie, Jane Nilsson Text & Kommunikation, Kulturnämnden Uppsala, 2018

I det gemensamma, Konst, samhälle, komplexitet, Statens konstråd, Red. Anna Nyström/Anders Olofsson 2017

Inga undantag, Värdeskapande i små och medelstora samtidskonsthallar, Mikael Löfgren åt nätverket Klister
https://sites.google.com/site/optranconlipelan5/9789186717094-25caberGEsterus13

Konstnärliga gestaltningsuppdrag, rekommendationer, Konstnärernas Riksorganisation KRO
http://www.kro.se/sites/default/files/rekommendationer_konstn_gestaltningar_2020.pdf

Känn dig som hemma i framtidens museum. Ett framtidsdokument från Riksförbundet Sveriges Museer, 2015 http://www.sverigesmuseer.se/wp/wp-content/uploads/2016/04/Kanndig-som-hemma.pdf

Minimal manual, hur rätt hantera museiföremål, Malmö museer 2006

Musikutredning 2019. En genomlysning av Borås musikliv på populärmusikområdet.
Borås kulturförvaltning med stöd av Västra Götalandsregionen.
https://pdf.browsealoud.com/PDFViewer/_Desktop/viewer.aspx?file=https://pdf.browsealoud.com/StreamingProxy.ashx?url=https://www.boras.se/download/18.cb4523174b4e1a94f79950/1601540961393/Musikutredning-2019-200612-

Museilag (SFS nr: 2017:563), Kulturdepartementet https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/museilag-2017563_sfs-2017-563

Platsvarumärket Borås, Borås TME AB 2019

Politik för gestaltad livsmiljö, Kulturdepartementet, 2018 https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/02/prop.-201718110/

Texter & Samtal, Sune Nordgren, Kalejdoskop Förlag AB 2016

ThinkTank 2020, Med människan i fokus. En uppföljning av Politik för gestaltad livsmiljö 2020 och medskick inför framtida arbete, ArkDes https://arkdes.se/med-manniskan-i-fokus/

Utanför de institutionella väggarna, Statens konstråd, 2020
https://issuu.com/statenskonstrad/docs/utanfo_r_de_institutionella_va_ggarna_200203_webb/s/10169976

Styrdokument Borås Stad

Borås Stads kulturprogram, Kultur för alla 2020-2023 med framåtblick
https://www.boras.se/download/18.3142e1cd172985317eb47bfd/1592817483939/Kulturprogram%20-%20program.pdf

Borås Stads Riktlinjer för konstnärlig gestaltning
https://www.boras.se/download/18.6d25fa691604b4fa42bb8713/1608279126009/Riktlinjer%20f%C3%B6r%20konstn%C3%A4rlig%20gestaltning%20-%20riktlinjer.pdf

Borås 2025 Vision och strategi
https://www.boras.se/kommunochpolitik/visionboras2025.4.46966c1e1580c421fba95bf0.html

Vård- och underhållsplan för offentlig konst i Borås 2019, Helena Strandberg Konservator AB åt Borås konstmuseum

Styrdokument Västra Götalandsregionen

Kulturstrategi Västra Götaland – en regional kulturplan 2020-2023 https://www.vgregion.se/om-vgr/bestall-eller-ladda-ner-material/kulturstrategi2020/

Långsiktigt uppdrag till Borås Stads kulturnämnd för Borås konstmuseum 2021-2024

Konferenser

Deltagit i konferensen *Gestaltad livsmiljö 2020*, Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens Konstråd 3.9.2020.

Deltagit i *Samtidskonstdagarna,* Statens Konstråd 21.10 - 23.10 2020.

Deltagit i seminarium *Hur skapar vi goda livsmiljöer?* Västra Götalandsregionen 26.11.2020.

BORÅS STAD

GRAFISK FORM: TEGSELLDESIGN.SE